

Chakoten

Dansk Militærhistorisk Selskab

September 2015 | 70. årgang nr. 3

De tyske slagskibe blev bygget til at være hurtige, og de var tungt bevæbnede, hvilket gjorde dem til farlige modstandere. De var velegnede til deres handelskrigsmission, da de kunne nedkæmpe alt, der var mindre end dem selv, og sejle fra alt, der var større.

Slaget om Nordatlanten

Bog anmeldelse Af Henrik Denman

Om aftenen den 3. september 1939 sejlede passagerskibet "SS Athenia" med kurs mod Montreal i Canada. Skibet var sejlet fra Glasgow samme dag, som tyskerne havde invaderet Polen, og det havde gjort holdt i Belfast og Liverpool undervejs, inden det satte kursen over Atlanten med 1.103 passagerer om bord, bl.a. 300 jødiske flygtninge og en gruppe amerikanere.

Denne aften blev skibet torpederet af "U-30"s 26-årige Oberleutnant Fritz-Julius Lemp, der angiveligt troede, at "Athenia" var et troppeskib. Lemp opdagede hurtigt fejltagelsen og hemmeligholdt sine handlinger, indtil han nåede tilbage til basen. Tyskland brugte hændelsen til at påstå, at briterne selv havde sænket skibet for at få USA inddraget i krigen. "SS Athenia" var den første skib, som blev torpederet under 2. Verdenskrig, men hændelsen var begyndelsen til det brutale sammenstød i Atlanten mellem Tyskland og de allierede. Slaget om Nordatlanten havde taget sin begyndelse.

Nyt værk

I et stort værk redegør den amerikanske militærhistoriker John R. Bruning for søslagene i Nordatlanten, der var med til at afgøre 2. Verdenskrig i Europa. Hans bog består af 13 kapitler, hvor han i kronologisk rækkefølge fortæller om udviklingen i parternes styrke på havet og redegør grundigt for de vigtige slag med højdepunkterne fra midten af 1940 til slutningen af 1943.

Han forklarer detaljeret om, hvordan tyske ubåde og andre krigsskibe i den tyske flåde angreb de allierede handelsskibe, hvor flere ubåde angreb en flåde af handelsskibe på én gang.

I krigens første tid gik det stærkt, og de tyske ubåde havde stor succes. Ved udgangen af oktober 1939 havde admiral Karl Dönitz' mænd sænket 27 skibe og ødelagt 11 mere med miner. Sammenlagt

Søkrigen i Nordatlanten var den længste sammenhængende militære kampagne under 2. Verdenskrig. Et nyt og rigt illustreret værk fortæller historien om, hvordan tyske ubåde og andre krigsskibe i den tyske flåde angreb de allierede handelsskibe.

med Luftwaffes luftangreb mistede briterne 68 handelsskibe i løbet af krigens to første måneder. Til gengæld sænkede briterne syv ubåde, der gik ned med omkring 350 mand. Tabet af en tredjedel af styrken gjorde Dönitz bekymret. Han vidste, at hvis det fortsatte på den måde, ville hans styrke være bragt i knæ, inden den kunne påvirke krigens udfald.

Angreb på Norge

Et tidligt kapitel i kampen om herredømmet på havet udgjorde Tysklands angreb på Norge. Her fik den polske ubåd "Orzel" en vigtig rolle i starten af krigen. Efter en spektakulær flugt fra Østersøen sluttede ubådens besætning under ledelse af kaptajnlejtant Jan Grudzinski sig til Royal Navy og patruljerede på Nordsøen. Det var "Orzel"s besætning, der opdagede det forestående tyske amfiangreb på Norge, da ubåden den 8. april 1940 forfulgte det tyske fragtskib "Rio de Janeiro", der blev brugt af nazisterne til troppetransport, og affyrede åbningsskud mod skibet i det, John R. Bruning kalder en af de

mest usædvanlige kampagner under 2. Verdenskrig – kampen om Norge. Det var en kampagne, der ifølge forfatteren skulle få direkte konsekvenser for slaget om Atlanten i flere år fremover.

En af konsekvenserne af Tysklands invasion i Norge var, at kong Haakon overdrog den norske handelsflåde på 4,8 mio. ton til de allierede, da han og hans regering i foråret 1940 blev evakueret af Royal Navy. De norske skibe fik stor betydning for Storbritannien. I 1942 var 40 pct. af den olie, som nåede frem til England, om bord på norske tankskibe. Prisen var imidlertid høj. Ubåde, miner og Luftwaffe tilintetgjorde halvdelen af den norske handelsflåde fuldstændigt.

I juni 1942 havde Storbritannien mistet over 1.000 skibe, og havde det ikke været for et stort antal handelsskibe fra bl.a. Norge og Danmark, var slaget om Atlanten blevet tabt.

Kodebrydere

I et kapløb med tiden arbejdede kodebrydere i både Tyskland og England på højtryk for på tysk side at få informationer

Med kun en håndfuld ubåde sænkede Dönitz's styrker så mange allierede handelsskibe i Atlanterhavet, at hans mandskab kaldet den anden halvdel af 1904 for "De glade dage".

"U-66" og "U-117" på overfladen under angreb af fly fra "USS Cores". Takket være den angloamerikanske kodydningsindsats vidste De Allierede, hvor mødepunkterne var for Dönitz' forsyningsubåde. Vel vidende, at disse nye forsyningsubåde spillede en central rolle for at holde andre ubåde længere til søs, jagede De Allierede dem gennem anden halvdel af 1943. Ved udgangen af året var 11 af de 14 forsyningsubåde i Atlanterhavet blevet sænket. Ill. fra bogen.

Styrke H jager "Bismarck": "HMS Renown" ladsager "Ark Royal" på et foto, der er taget fra krydseren "Sheffield". Ill. fra bogen.

om lokaliteter og ruter, som de allieredes konvojer krydsede i Nordatlanten, og på engelsk side for at få information om de tyske ubådes og krigsskibes bevægelser. Et vendepunkt i kodekrigen var beslaglæggelsen af ubåden "U-110" i maj 1941 med et af Tysklands ubåds-esser Fritz Julius Lemp, der blev dræbt på Atlanterhavet under kampene, men inden da havde briterne sikret sig ubådens Enigma-kodemaskine, som var et stort kup i kodebryderkrigen.

Afgørende var den intensive jagt og efterfølgende sænkning i 1941 af "Bismarck" og søsterskibet "Tirpitz", som var Tysklands største slagskibe under krigen.

Centralt i slaget om Nordatlanten var konvojerne, som var livsnerven for Storbritannien og en nødvendighed for at få materiel fragtet fra USA til De Britiske Øer til brug for invasionen på det europæiske fastland. Hvis tyskerne kunne finde en måde at nedbryde forsvaret af konvojerne på og underminere værdien af hele systemet, kunne det bane vejen for en afgørende tysk sejr.

De tyske ubåde angreb som store ulvekobler. Mens de afgørende slag udspillede sig i Atlanterhavet i begyndelsen af 1943, samledes de øverste ledere fra USA, Canada og Storbritanniens flåder i Washington for at planlægge strategien for indsatsen mod ubådsangrebene.

Store tab

Tyskland tabte ubådskrigen, og konvojerne kom igennem. Sejren på Atlan-

terhavet i foråret og sommeren 1943 muliggjorde felttoget i det nordvestlige Europa.

Ved indgangen til maj 1945 havde Dönitz mistet 759 ubåde. Over 30.000 mand under hans kommando var dræbt eller taget til fange, svarende til 75 pct. af de mænd, der bar ubådsvåbnets uniform.

Det kostede de allierede 75.000 mand at holde sejlruerne til Storbritannien åbne. I løbet af krigen sænkede tyskerne mere end 2.000 handelsskibe og næsten 200 krigsskibe.

John R. Bruning kommer godt rundt om den nærmest uoverskuelige kampplads, som Atlanten udgjorde. Han gør beretningen levende ved at bruge enkeltpersoner til at fortælle om de enkelte slag. Bogen har en kortfattet efterskrift, men ville have vundet ved at trække de store linjer op om slagets gang og især de forskellige strategier og initiativer, som Tyskland og Storbritannien brugte krigen igennem. Det ville være gavnligt at få en opsamling på mylderet af detaljer i nogle overblikssafsnit, ligesom bogen burde være forsynet med et register. Men billedudvalget er en ren guldgrube for læsere med interesse for krigens søslag, ligesom store kort er en god hjælp.

En pointe hos John R. Bruning er, at de allieredes civile handelsflåder er blevet overset af historien. Det passer dog ikke helt. Danske historikere, ikke mindst søfartshistorikeren Christian Tortzen, har forsket i den danske handelsflådes historie under 2. Verdenskrig, som man med stort udbytte kan læse om i hans fem-bindsværk "Søfolk og skibe 1939-1945".

John R. Bruning:
Slaget om Nordatlanten – søslagene der afgjorde Andens Verdenskrig i Europa.
Oversat af Steen Schön og Jens Høy Ilsoe Sjøblom.
Forlaget Turbine 2014.
300 sider. 349,95 kr.

Chakoten

INDHOLD

- 2 **Henrik Denman:** Slaget om Nordatlanten.
- 4 **Hans Elfelt Bonnesen:** Olie – kilden til Hitlers magt, og hvordan denne kilde blev slukket.
- 10 **Anders Engberg-Pedersen:** Hvor tilfældet hersker enerådigt.
- 15 **Hans Chr. Wolter:** Nyt hensyn med slagmarken ved Waterloo.
- 16 **Helle Sihm:** Det er taberen, der huskes og hyldes.
- 17 **Henrik Denman:** Originale papirer fra Slaget ved Waterloo.
- 18 **Heino Døyggaard:** Hunde som "elite-soldater".
- 23 **Jens Kristian Boll:** Første Slesvigske Krig set fra den anden side.
- 24 **Hærens materiel ved besættelsen.**
- 26 **Fortidens krige.**
- 26 **Mødekalender 2015-2016.**

Forsiden. Lavtflyvende B 24 Liberator bombemaskiner kaster bomber over oliefelterne, Roy Grinnel. Læs artiklen side 4.

En B24 Liberator
bombemaskine flyver
over de brændende
olieinstallationer.
Tegning: Donald Dunn Art

Olie - kilden til Hitlers magt, og hvordan denne kilde blev slukket

**Operation Tidal Wave fandt
sted den 1. august 1943
på de 7 store olieraffinaderier
i og omkring den rumænske
by Ploesti. Operationen
resulterede i, at brændstof-
manglen blev katastrofal
for tyskerne især i krigens
sidste måneder.**

Af Hans Elfelt Bonnesen

*(Henri Bérenger,
fransk olieminister 1921:
Den, der ejer olien, vil eje verden,
for han vil også beherske havene
ved hjælp af den svære olie,
luften på grund af dens raffinerede
produkter, og landtrafikken gennem
adgang til drivmidler, belysning
og smøring.)*

Et af 2. Verdenskrigs mest uhyggelige og besynderlige luftangreb fandt sted den 1. august 1943. Et luftangreb, hvor Hitler mistede sin magt. Fjernt fra Danmark, i Benghazi i Nord-

afrika, havde de allierede gjort sig klar til at iscenesætte Operation Tidal Wave – Tidevandsbølgen.

Allerede kl. 4:00 om morgenen den 1. august 1943 var 8.815 medlemmer af United States Army Air Force blevet vækket, heriblandt dansk-amerikaneren Odin C. Olsen fra Chicago.

På de fem luftbaser, der var bygget i den libyske ørken rundt om Benghazi, var der nu fuld gang i de allersidste forberedelser.

Kl. 9:00 var 178 fly af typen Liberator B-24 i luften på vej til det fjerne mål, seks store olieraffinaderier, der lå omkring den rumænske industriby Ploesti.

Ombord var 1.763 unge amerikanere. Hver femte ville om få timer være død.

54 af de store fly blev enten skudt ned eller måtte nødlande i Rumænien; 446 besætningsmedlemmer blev enten dræbt eller såret. Til gengæld ødelagde bomberne store dele af olieraffinaderierne. 40% af produktionen lå stille i lang tid, og produktionen af højoktanbenzin til Hitlers kampfly lå stille i 11 måneder.

De fleste, der interesserer sig for 2. Verdenskrig, kender navnene Overlord, Barbarossa og Weserübung. Men den operation, som fandt sted den 1. august 1943, var døbt Tidal Wave.

**Kort over angrebet på olielagerne
i Ploesti.**

Formålet

Operation Tidal Wave var blevet forberedt gennem flere måneder og med rødder helt tilbage til det japanske angreb på Pearl Harbor, der medførte, at USA gik ind i 2. Verdenskrig.

Som et paradoks fik dette angreb ingen umiddelbar militær virkning, fordi USA ikke kunne gøre gengæld.

Nogle læsere vil måske erindre, at man foranstaltede et selvmordsagtigt luftangreb på Tokyo, fra tomotorers bombe-fly, der lettede fra et amerikansk hangarskib i Stillehavet.

Samtidig pønsede man imidlertid på andre former for et mere konventionelt

angreb, et angreb som skulle udgå fra den kinesiske lufthavn ved Chenkiang.

For at gennemføre dette planlagde den amerikanske hærs luftvåben en højst besynderlig langdistancemission: Halpro-missionen.

23 af de splinternye langdistancebom-bemaskiner af typen Liberator B-24 skulle via Sydamerika, Afrika og Indien nå den fremskudte lufthavn i Chenkiang i Kina. Derfra var det muligt at angribe det japanske fastland.

Planen så ud til at lykkes, men da man efter en flyvetur på 12.800 km mellem-landede på en RAF-base i Sudan, fik man meddelelse om, at Chenkiang

Olie - kilden til Hitlers magt, og hvordan denne kilde blev slukket

var faldet i japanernes hænder, hvorved den planlagte mission måtte opgives.

For at kunne yde bare nogen nytte i krigen blev det besluttet, at disse nye langtrækkende fly i stedet nu skulle forsøge at bombe olieraffinaderierne i Ploesti i Rumænien.

Turen fra en fremskudt lufthavn i Ægypten til Ploesti og retur var imidlertid på grænsen af det mulige, idet afstanden til målet og tilbage ville være ca. 3.100 km.

Efter mange og lange forberedelser fandt angrebet alligevel sted den 12. juni 1942, en dato der er indskrevet i luftkrigens historie som det første amerikanske luftangreb på et europæisk mål.

En del af de tilbageværende 12 Liberators nåede frem til målet, som dog var skjult af skyer, tre fly måtte på tilbagevejen nødlande i Tyrkiet, hvor flyene blev konfiskeret. Beskadigelserne på raffinaderierne i Ploesti var ganske ubetydelige, men hvad der siden skulle vise sig at være fatalt var, at man på denne måde havde afsløret, at et bombeangreb på de værdifulde rumænske olieraffinaderier ikke var helt umuligt at gennemføre.

Tidal wave får det grønne lys

Casablancakonferencen i januar 1943 mellem Churchill og Roosevelt blev afgørende for de allieredes krigsførsel. Her blev det fastslået, at krigen mod Hitlers tusindårsrige skulle afsluttes med en betingelsesløs kapitulation, og at man – så snart som muligt – ville foretage en landgang på Sicilien. Mindre vigtigt var det, at man i et direktiv af 21. januar 1942 tog en beslutning om ved et luftangreb på olieproduktionsfaciliteterne i Ploesti at ødelægge Hitlers muligheder for at gennemføre et fremstød i Kaukasus mod Maikop og især Baku, hvor uanede mængder af olie senere ville være tilgængelig. Hitlers drøm om at nå Nærøstens olieklæder var allerede knust af Montgomery ved El-Alamein. Rygterne i Cairo gik ellers, at Hitler havde reserveret to etager på det berømte Sheppard Hotel i Cairo.

Hitler havde et svagt punkt, hvad sådanne ting angik. I Warszawa fejrede han Polens fald på hotel, men i Paris turde han ikke blive natten over af frygt for et attentat. I Leningrad havde han reserveret to etager på Hotel Astoria, hvilket

han – af gode grunde – ikke fik brug for.

Men Hitlers operative dekret af juni 1942 indeholdt til gengæld Kaukasus-løsningen.

De allierede anslog, at op mod 1/3 af det tyske forbrug af brændstof ville kunne rammes ved et angreb på Ploesti, og at krigen derfor kunne afsluttes 6 måneder tidligere end ellers forudsagt.

Hvordan?

Det store spørgsmål var, hvordan et sådant angreb kunne udføres, men ved hjælp af britiske militærfolk, der før krigen havde arbejdet i Ploesti som ingeniører, fik man efterhånden et meget præcist billede af de raffinaderier, man ønskede at angribe.

De mange bombefly, der var nødvendige hertil, begyndte at ankomme fra fabrikkerne i USA, og langsomt begyndte opbygningen af den amerikanske 9. luftflåde, som fik ansvaret for alle operationer i Middelhavsområdet.

Da de tyske og italienske tropper var jaget ud af Afrika, blev den 9. luftflåde placeret på fem nye luftbaser omkring Benghazi. Herfra begyndte man at angribe forskellige mål i hele Middelhavsområdet.

Da opbygningen af den 9. luftflåde var fuldført, blev det afsløret for de ledende officerer, at man havde fået tildelt et højt

prioriteret mål, som skulle angribes så snart som muligt.

Ploesti – det største olieraffinaderi på det europæiske kontinent - skulle nu for alvor ødelægges.

Ledelsen i den amerikanske luftstyrke var udmærket klar over, at et skydække kunne forpurre hele angrebet, og at man måske slet ikke ville kunne beskadige disse olieraffinaderier.

Stik imod amerikansk bombefilosofi

blev det derfor besluttet at udføre angrebet som en lavangreb, det som vi her i Danmark kender fra angrebet på Shellhuset i København og Universitetet i Aarhus.

Informationerne om Ploesti var – især hvad angik den øjeblikkelige militære opbygning – højst mangelfuld, og en egentlig spionage havde ikke heldet med sig. Den byggede hovedsagelig på, hvad gennemrejsende handelsfolk på vej til eller fra Tyrkiet havde kunnet opsnappe på hoteller og cafeer i Bucharest, Rumæniens hovedstad.

Blandt de allierede var man klar over, at Ploesti af aksemagterne blev betragtet som afgørende for Hitlers militære formåen, og at Hitler havde sendt en erfaren Luftwaffe-officer, den 48-årige oberst Alfred Gerstenberg, til Rumænien for at etablere og lede Ploestis forsvar mod alle angreb. Hvad de allierede ikke havde nogen anelse om, var, hvor fuldkomment dette forsvar var opbygget.

Et meget amatøragtigt angreb med små russiske fly havde givet den første forvarsel, men det amerikanske prøveangreb i juni 1942 havde givet oberst Gerstenberger gode kort på hånden.

Under samtaler med Göring talte han overbevisende om, at der skulle særlige

forholdsregler til, for at man kunne beskytte Ploesti og dermed sikre løbende olieleverancer til Hitlers krigsmaskiner.

Med Göring i ryggen lykkedes det i løbet af kort tid at omdanne Ploesti til et befæstet område, hvor 75.000 Luftwaffe-folk dannede grundstammen, hvor 250 højmoderne jagerfly på sneesevis af baser samt 40 antiluftskyttsbatterier udrustet med radarstyrede kanoner rundede billedet af.

B 24 flyvere over Ploesti.

B 24 bombemaskiner angriber Ploesti oliefelterne, Robert Taylor.

Lavtflyvende B 24 Liberator bombemaskiner kaster bomber over oliefelterne, Roy Grinnel.

Af sted mod Rumænien

I de tidlige morgentimer passerede armadaen af bombefly uhindret mod nord over Middelhavet.

Ved den græske ø Korfu drejede man nu ind mod Albanien kyst. Men allerede ved starten fra Benghazi var det gået galt, idet et fly fik motorstop og eksploderede ved en forceret sikkerhedslanding. Det skulle blive værre.

I spidsen af hele formationen fløj det fly, der havde den bedste navigator om bord, men pludselig begyndte flyet at foretage nogle ukontrollerede dyk og stigninger. Disse helt uforståelige bevægelser blev så voldsomme, at flyet vendte om på ryggen og styrtede ned i det ioniske hav. Flyet ved siden af brød – mod alle forskrifter – formationen og styrede ned mod havet for at kaste gummibåde ud til eventuelt overlevende. Efter at have konstateret at alle spor af flyet var væk, måtte piloten på dette fly erkende, at han nu var så langt efter de øvrige bombefly, at han lige så godt kunne vende tilbage til Benghazi. Beslutningen var skæbnesvanger, idet hele angrebet herved havde mistet både første-, men også anden-navigatøren.

Alle resterende fly fortsatte, og da man overholdt absolut radiotavshed, fik ingen at vide, at man fremover måtte stole på reservenavigatørerne, der ikke var nær så godt uddannede.

Den første forhindring, man mødte, var den 3.000 meter høje frygtede Pindus-bjergkæde, der strækker sig fra Albanien kystområde og mod syd til Grækenland. For at komme over den var det nødvendigt at gå op i 3.500 meters højde, men selv det var ikke tilstrækkeligt, idet skyerne nåede helt op til 5.600 meter. Ikke alle fly var udrustet med iltforsyning til besætningerne, hvorfor alle valgte at flyve tværs gennem skyerne. Af sikkerhedsgrunde ▶

Olie - kilden til Hitlers magt, og hvordan denne kilde blev slukket

var det kutyme, at man i sådanne situationer spredte sig ud for ikke at kolliderede med hinanden.

Alle fly kom sikkert ud på den nordøstlige side af bjergkæden, men var nu spredt ud over et større område. Besætningerne havde fået at vide, at selve missionen var hemmelighedsstemplet. Hvad, de ikke vidste, var, at 9. amerikanske luftflådes hovedkvarter dagen før angrebet havde sendt et kodet telegram til alle enheder i Middelhavet om den forestående mission.

Dette var gjort for at undgå det, der var sket under landgangen på Sicilien, hvor ingen allierede skibe var underrettet på forhånd. Resultatet havde været, at adskillige fly med engelske og amerikanske faldskærmstroppe blev skudt ned af allierede krigsskibe.

Afsløringen

Desværre for de allierede havde tyskerne i Athen oprettet et signaldetachment med kodebrydning som speciale. Her havde man for længst brudt de allieredes kode og læst informationen. Alle tyske enheder i det sydøstlige Europa kendte derfor til det forestående angreb.

De intetanende amerikanske formationer var nu langt inde i bulgarsk luftrum, hvor den store radar syd for Sofia allerede havde registreret de amerikanske bombefly.

Alt var således parat til at give amerikanerne en varm velkomst, men man manglede fra tysk side alligevel en afgørende information. Man anede ikke, at angrebet stik imod sædvanlig ame-

En bølge af B 24 Liberator bombemaskiner nærmer sig olielieferterne i Ploesti.

rikansk praksis ville blive gennemført som et bombeangreb i meget lav højde i 50 til 100 meters højde og ikke som et normalt bombardement fra stor højde.

Det kom derfor som en stor overraskelse for tyskerne, da signalerne fra radarstationerne meddelte, at flyene nu var forsvundet. Det var de ikke.

Tværtimod havde alle fly nu – i ganske lav højde – indtaget deres aftalte pladser i forhold til de seks raffinaderier, der var blevet udvalgt som de vigtigste.

I rasende fart og med brønlende motorer passerede de store bombefly Donau og fortsatte i 100 meters højde hen over den wallachiske slette, som omgiver den centrale og sydøstlige del af Rumænien. Bombeflyene, der var delt i seks grupper, nærmede sig nu de såkaldte I-punkter, hvorfra selve indflyvningen skulle

foregå. På grund af de bortfaldne særligt uddannede navigatører forvekslede den ledende gruppe første og andet I-punkt, hvilket medførte, at de to første grupper tog fuldstændig fejl med hensyn til indflyvningen.

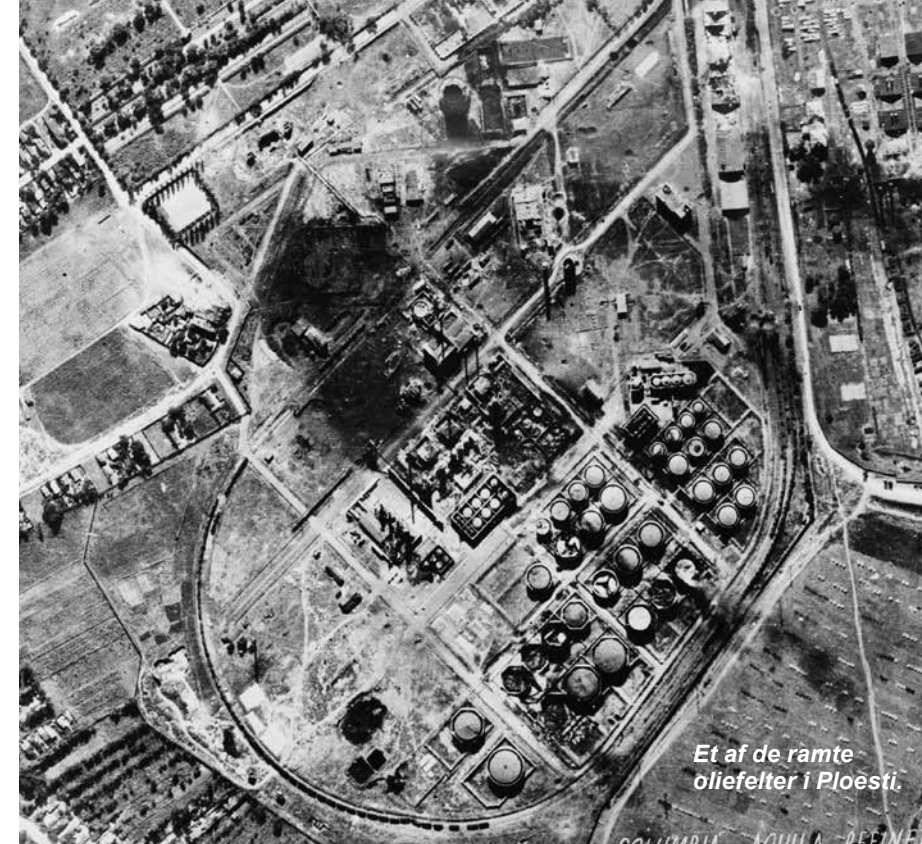
Dette skulle vise sig at være held i uheld, idet disse to grupper angreb på en måde, der kom helt bag på tyskerne og kunne vælge en helt uventet angrebsvinkel.

Lavangrebet havde både fordele og ulemper. For eksempel var det så godt som umuligt for tyskerne at anvende det frygtede 88 mm antiluftskytts, og de tyske og rumænske jagere kunne ikke angribe nedefra. På samme måde ville de amerikanske fly have en chance for at mavelande, hvis de blev ramt. At blive ramt højt oppe i luften ville i de fleste tilfælde betyde øjeblikkelig død for de besætningsmedlemmer, der ikke var i stand til at springe ud med faldskærm. Til gengæld satte tyskerne alt ind på at anvende både 20 mm og 38 mm antiluftskyttskanoner. Med disse våben lykkedes det tyskerne at dræbe eller såre adskillige besætningsmedlemmer i flyene. Og jagerflyene fandt et let bytte, da først man var blevet klar over, hvordan angrebet blev udført.

Da de amerikanske fly benyttede jernbanelinjerne ind mod Ploesti som ledelinjer, indsatte tyskerne Q-tog, i virkeligheden uskyldigt udseende godstog, hvor man kunne slå siderne ned og skyde fra det kørende tog.

Gennem helvedes porte

I de talrige beskrivelser, der foreligger fra de mænd, der overlevede angrebet,

Et af de ramte olielieferter i Ploesti.

nævnes det igen og igen, hvordan de tyske og rumænske maskinkanoner metodisk dræbte og lemlæstede besætningerne om bord på bombemaskinerne. Trods al beskydning, hvor adskillige fly måtte nødlande, holdt man disciplinen, og kl. 11:45 faldt de første bomber. I de følgende 27 minutter blev i alt 300 ton bomber kastet mod de udpegede seks mål, som lå i en ring uden om Ploesti. Området omskabtes på denne halve time til et inferno af eksplosioner, ild og røg.

Rundt om selve Ploesti, men i passende afstand fra hinanden, lå raffinaderierne Romana Americana, Concordia Vega, Standard Petrol/Unirea Speranza, Astro Romana, Columbia Aquila og Creditul Minier.

Et syvende mål, Steuna Romana, befandt sig 12 kilometer nord for Ploesti, men undgik ikke sin skæbne. Oliebeholderne var egentlig uinteressante. Det drejede sig om de avancerede raffinaderi-installationer, men omkostningerne ved at ramme dem var enorme.

I alt blev 45 Liberators skudt ned under selve angrebet, medens 9 faldt som bytte for rumænske jagere under tilbageflyvningen. 515 amerikanere mistede livet eller kom i rumænsk fangenskab. Kun 116 civile rumænere blev dræbt, medens 310 piloter fra det tysk/rumænske luftforsvar omkom. På denne måde adskiller bombeangrebet på Ploesti sig fra alle andre bombeangreb under 2. Verdenskrig, idet der omkom flere piloter og besætningsmedlemmer end civile.

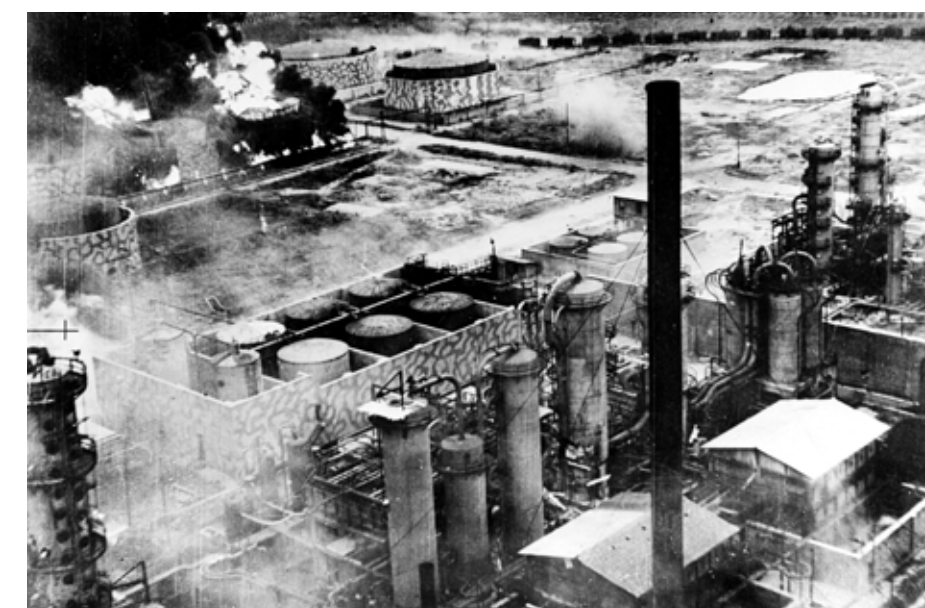
Der har siden været store diskussioner, om ødelæggelserne stod i forhold til de massive tab.

Kun 88 Liberators af de 173, der deltog i selve angrebet, vendte tilbage til Benghazi; til gengæld blev raffinaderiet Columbia Aquila – det eneste i Europa, der kunne fremstille højoktanflyverbenzin til Hitlers kampfly - sat ud af spillet i 11 måneder.

14 dage efter angrebet måtte præsident Roosevelt i Senatet forsvare de usædvanlige tabstal.

For første gang efter de famøse japanske angreb på Pearl Harbor måtte man erkende, at krig koster menneskeliv.

Roosevelt sluttede med at sige, ”at han var sikker på, at den tyske eller japanske overkommando med glæde ville have ofret tusinder af soldater for at opnå en så voldsom skade, som det amerikanske angreb havde forårsaget”.

Olietanke i Ploesti efter bombingerne under Operation Tidal Wave.

Fakta om olie og brændstof

Tysk forbrug af brændstof før 2. Verdenskrig	
Indenrigs olieproduktion:	600 mio. liter/år
Syntetisk fremstilling:	1422 - -
Oversøisk import:	4424 - -
Europæisk import:	600 - -
Totalt:	7046 mio. liter/år

Tysk lager af brændstof ved krigsudbruddet	
Beslaglagt i besatte lande	790 mio. liter
Indenlandsk lager	2370 - -
Totalt:	3160 mio. liter

Tysk maksimal intern brændstofproduktion i 1942/43	
Indenrigs olieproduktion:	1896 mio. liter/år
Syntetisk fremstilling:	1422 - -
Totalt:	3318 mio. liter/år

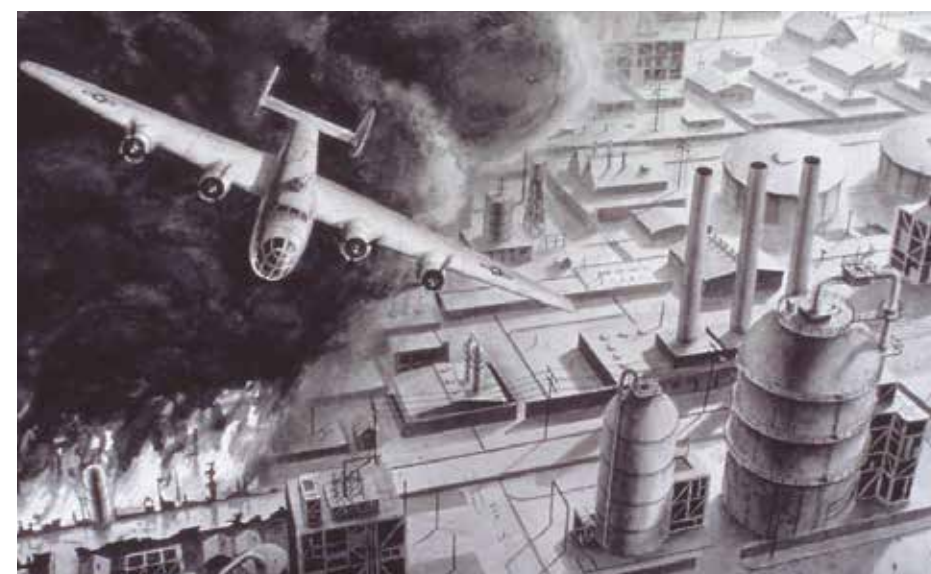
Tysk bortfald af brændstof under 2. Verdenskrig	
Import fra Rusland (standset juni 1941)	632 mio. liter/år
Import fra Rumænien (standset juli 1944)	2054 mio. liter/år
Manglende:	2686 mio. liter /år

For tyskerne blev brændstofmanglen katastrofal, især i krigens sidste måneder, hvor yderligere 3 luftangreb fra Sicilien udslettede alle Ploesti's raffinaderier.

En 85-årig tidligere pilot i Luftwaffes nye jetjager Messerschmidt 262, der i dag er dansk statsborger, beretter om situationen:

”I slutningen af april 1945 var der en så alvorlig mangel på brændstof, at jeg kun fik en enkelt runde i vores nye jetjager, før træningen måtte standse – og et par dage senere var krigen forbi.”

Kilder:
James Dugan & Carroll Stewart: "Ploesti"
Albert Speer: "Inside the third Reich"
Richard Overy: "Why the Allies Won"
Hanson Baldwin: "Oil Strategy in World War II"

Angrebet på olielieferterne i Ploesti, AlanGutierrez.

Europas normaltilstand var krig fra 1792 til 1815. Napoleontidens forsøg på at forstå krigen som fænomen via medier som krigsspil, romaner og landkort er emnet for Anders Engberg-Pedersens nye bog.
Af Anders Engberg-Pedersen

Hvor tilfældet hersker enerådigt

Slaget ved Marengo den 14. juni 1800.
Maleri af Louis Lejeune.

Isit ufuldendte hovedværk *Om Krig* skriver Carl von Clausewitz et sted: I krigen “bevæger tankernes lys sig gennem andre medier og bliver brudt i andre stråler end i den spekulative kontemplation.” Clausewitz vidste, hvad han talte om. Allerede som tolvårig kom han i hæren, og året efter, i 1793, oplevede han krigens matrix indefra. Først for Prøjsen og siden for Rusland kæmpede han mod de franske hære i Revolutions- og Napoleonskrigene, der hensatte Europe i en nærmest permanent krigstilstand fra 1792-1815. Hvad Clausewitz ikke vidste var, hvordan man kunne beskrive den tilstand. Krigenes enorme omfang og intensitet havde forandret verdens normale måde at fungere på i en sådan grad, at krigstilstanden hverken kunne beskrives, forstås eller håndteres med de forhåndenværende midler. For Clausewitz forekom krigene at være en prisme, der afbøjede fornuftens lyskegle og splintrede helt grundlæggende kategorier som rum, tid og viden. Tilbage ved skrivebordet forsøgte han i sine

mange historiske og teoretiske værker at komme denne prisme nærmere. Det var han ikke ene om. En generation af forfattere, filosoffer, kartografer, pædagoger og opfindere, der havde tilbragt flere år i krigens øje, var ramlet ind i samme problem: hvordan kan man beskrive endelige håndtere et fænomen, der synes at unddrage sig enhver orden? Hvad er vidensgrundlaget, hvordan tager man beslutninger, hvordan handler man? I 1700-tallet havde militærteorien været guidet af geometrien. Tidligt i århundredet havde førende teoretikere som Sébastien Le Prestre de Vauban og Menno van Coehoorn udviklet de stjerneformede befæstningsværker, der stadig er bevaret mange steder i dag. I deres traktater vokser de nøje kalkulerede arkitektoniske former direkte ud af simple geometriske former. Har man læst *Tristram Shandy*, vil man huske Sternes satire over de komplekse beregninger i form af den invaliderede Onkel Toby, der render rundt ude på sin bocciabane. Der bygger han en tredimensionel

Carl von Clausewitz i preussisk uniform, 1780-1831.
Maleri af Karl Wilhelm Wach

model af befæstningsværkerne i den spanske arvefølgekrig, hvorefter han gennemspiller belejringerne med et par militærstøvler som morterer og to tyrkiske tobakspiber som røggenerator. Satiren gælder ikke bare de samtidige fortifikationsstraktater, men også deres implicite tro på, at militærteorien var en fuldt udviklet videnskab, at man ved hjælp af geometriens regler og statiske orden kunne rationalisere og kontrollere krigen som fænomen.

Krig i stor skala

Det geometriske princip, som Clausewitz senere kaldte det, var imidlertid udbredt. Den franske krigsteoretiker, Marquis de Puysegur, skrev i en traktat fra 1748, at man snildt kunne undervise i krigskunsten “uden krigen, uden tropper, uden en hær, uden at forlade sit hjem, bare ved at studere tilført lidt geometri og geografi.” Med Frederik den Stores berømmede veldisciplinerede prøjsiske tropper, der på kommando kunne bevæge sig i en kompleks koreografi, var

Brigadegeneral Georg Heinrich von Berenhorst (1733-1814).
Maleri af C. F. R. Lisiewski

geometrien ikke forsvundet, blot migreret fra bygningsværker til mennesker. Det er denne krystallinske orden, der bryder sammen omkring år 1800. 1700-tallets mindre, taktiske slag og belejringer blev erstattet af enorme hære, der spredtes over et krigsteater,

der strakte sig fra Madrid til Moskva. Selvom der kun kom ca. 10.000 soldater tilbage til Paris, drog Napoleon af sted mod Rusland i 1812 med op mod en halv million. Når krigen foregår i sådan en skala og med så mange ubekendte faktorer, forekom den geometriske orden at tilhøre verden af i går. Men hvad kom i stedet? Det var det spørgsmål som militærteoretikere, forfattere og opfindere alle baksede med.

Et vendepunkt i tænkningen af krigen finder sted i 1797, da en pensioneret prøjsisk soldat ved navn Georg Heinrich von Berenhorst udgiver et tre-bindsværk med titlen *Betragtninger om Krigskunsten, Om dens Fremskridt, dens Selvmodsigelser og dens Pålidelighed*. Værket blev hurtigt kendt for sin radikale epistemologi. Ifølge Berenhorst havde udvidelsen af krigens felt forvandlet den til et “tilfældets imperium,” et amorft, regelløst, kaotisk fænomen, hvor tilfældet hersker enerådigt. Som sådan kan det hverken

Hvor tilfældet hersker enerådigt

forstås, beskrives eller kontrolleres. Der er bare ingen, der vil indrømme det: "Ingen teoretiker vil gå til bekendelse – hans videnskab mangler alt, hele feltet er behersket af tilfældet."

Clausewitz' indsigt

Det var ikke alle, der købte Berenhorsts radikale skepticisme, men med sin provokerende traktat formulerede han den udfordring, som samtidens tænkere blev nødt til at forholde sig til: hvis krigen ikke længere er underlagt en geometrisk orden, men heller ikke består af rene tilfældigheder, hvordan kan den så beskrives? Clausewitz er mest kendt for sin notoriske bemærkning om, at krig er fortsættelsen af politik med andre midler. Men det er faktisk mere interessant, hvad han har at sige om krigens epistemologi, om hvilken vidensorden, der gør sig gældende i en krigstilstand. Clausewitz' afgørende indsigt er, at man skal erstatte *Wahrheit* med *Wahrschein-*

lichkeit – sandhed med sandsynlighed. Jo, krigen er gennemsyret af tilfældigheder, og man er ofte tvunget til at handle på baggrund af usikre eller manglende informationer, så man kommer ikke langt, hvis man kun vil handle på sikker viden. Men hvis man i stedet tænker krigstilstanden ud fra de sandsynlighedsteorier, der på samme tid blev udviklet i Frankrig af folk som Pierre-Simon Laplace, så får man et mindre nobelt, men praktisk særdeles brugbart redskab til at håndtere usikkerheden og tilfældighederne. Med andre ord findes der ingen sandhed i krigstilstanden, men kun sandsynligheder, som tilsammen producerer en "gennemsnitssandhed."

Filosoffen Hegel var ikke glad. For ham var sandsynligheder en svag form for viden og "intet sammenlignet med sandheden." Men for en række tænkere og forfattere, hvis krigserfaring ikke begrænsede sig til et kort glimt af Napoleon aftenen før slaget ved Jena, og som ikke straks mente dermed at have set Verdenssjælen til hest, var den slags udsagn noget metafysisk vås. I åben konflikt med de dominerende tyske filosoffer – med Kants kritiske filosofi og særligt med den spekulative idealisme hos fx Hegel, Fichte og Schelling – forsøgte de med udgangspunkt i krigen at udvikle en mere verdensvendt tænkning, som kunne beskrive og navigere den omskiftelige empiriske verden, de levede i. Det handlede med andre ord, som en af dem formulerede det, om at blive ufortabt i filosofiske drømme. Afgørende for deres opvågning var, at sandhed blev erstattet med sandsynlighed, sikker begrundet viden med en grundløs ikke-viden, med den kalkulerbare usikkerhed.

Men hvordan foretager man en så kompleks kalkule? Romantikens til tider drømmende, verdensfjerne interesse for det ubevidste tager her en ny drejning. Da bevidstheden ikke har en

Le soir de Jena, 14. oktober 1806.
Maleri af Jean-Baptiste Edouard Detaille.

Pierre-Simon, Marquis de Laplace (1745-1827).
Maleri af Guérin.

jordisk chance for at regne med så mange usikkerheder, bør man i stedet bero på en intuitiv sans, som militærfolkene kaldte "dømmekraftens takt." Det ubevidste var med andre ord en uhyre potent matematiker, der i lynets hast afvejede alle relevante sandsynligheder og usandsynligheder og straks landede den bedste af alle mulige gennemsnitssandheder op til bevidstheden. Heinrich von Kleist, den tragiske og geniale digter, mente, at den

nye forståelse af krigens vidensorden og af måden, man skulle håndtere den på, var så vigtig, at han skrev et helt skuespil om den. Prinsen af Homburg, i stykket af samme navn, bryder pludselig med hærførerens fastlagte slagplan og styrer i felten med sine tropper, da han intuitivt fornemmer, at handlingens øjeblik nu er kommet. I hærførerens omhyggeligt planlagte koreografi baseret på lovmæssige principper og Homburgs grundløse takt, kolliderer 1700-tallets krigsteori med den nye måde at tænke krigen på omkring år 1800. Kleist komplicerer naturligvis sagerne, for selvom Homburg sejrer, nævnes det en passant, at han to gange tidligere har kostet hærføreren sejren ved at handle intuitivt. Homburgs indre matematiker leverer kun gennemsnitssandheder på 33 procent.

Det moderne krigsspil

Men kunne man træne takt? Kunne man lære at gebærde sig i tilfældets imperium? Det var den opgave, adskillige opfindere rundt om i Europa nu stillede sig selv. Napoleonskrigene falder ikke tilfældigt sammen med udviklingen af det moderne krigsspil. De avancerede virtual reality-simulationer, militæret bruger i dag, kan spores tilbage til glemtede navne som Venturini, Cham-

Honoré de Balzac (1799-1850). Fremstillet ved daguerreotypi.

blanc og Opiz omkring år 1800. Indtil da havde krigsspillene ikke være meget mere end en variation over skakspillet, men deres forudsigelighed og abstrakte form forekom i stigende grad utilstrækkelig i forhold til opfindernes egne erfaringer i Napoleonskrigene. I 1806 introducerede Johann Ferdinand Opiz derfor kontingens som krigens centrale operative princip i form af to terninger. Alle handlinger var nu behæftet med forskellige grader af sandsynlighed, og

om de lykkedes var afhængigt af, om terningernes øjne sagde ja eller nej. Opiz lod en begejstret anmeldelse af krigsspillet genoptrykke i spilmanualen: "Sikke en forskel! Hvilken usammenlignelig større fordel sammenlignet med skak! – som ganske vist træner hjernen enormt i at tænke, men som på ingen måde lærer soldaten de mange og ofte svimlende vanskeligheder i en operation." Opiz skrev muligvis selv anmeldelsen, men under alle omstændigheder skabte han med sit krigsspil en simulation af den kontingente vidensorden, som Clausewitz og Kleist senere beskrev teoretisk og litterært.

Romanforfatterne stod med et om muligt endnu større problem. For hvor teoretikeren og hærføreren 'bare' skulle beskrive krigstilstanden eller forsøge at håndtere den, var forfatterne nødt til at bygge krigstilstanden op fra bunden. Men de kunne ikke vedlægge et par terninger, så hvordan skulle de med ord simulere et fænomen, hvor tilfældigheder, kontingens, usikkerhed ikke er perifere elementer, men udgør selve kernen?

Romanen om et slag

Romanens forsøg på beskrive krigstilstanden begynder da også med en eklatant fiasko. I slutning af 1820'erne ▶

Slaget ved Borodino den 24. august/5. september 1812.
Kampen om Shevardino skansen. Det russiske Kejserslige Kyrasserregiment angriber. Maleri af Alexander Averjanov.

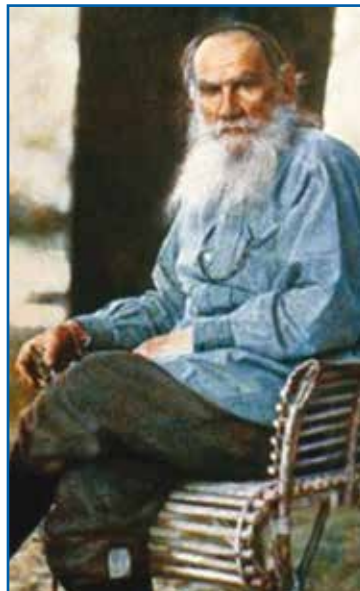

Heinrich von Kleist (1777-1811).
Kunstner ukendt.

Hvor tilfældet hersker enerådigt

havde Honoré de Balzac ellers planen klar. I hans notesbog kan man læse følgende bemærkning: "At skrive en roman med titlen *Slaget (La Bataille)*, hvor man hører kanonen brøle på den første side og sejrjublen på den sidste." Balzac havde sat sig for at beskrive ét enkelt af Napoleonskrigenes store slag i hele sin udstrækning. Romanen var allerede annonceret og Balzacs korrespondance i løbet af sommeren og efteråret 1832 giver indtrykket af en arbejdsom forfatter, der er begejstret over stoffet og snart kan levere sit manuskript. Men publikationsdatoen bliver udskudt gentagne gange, og de entusiastiske bemærkninger om romanens tilstand erstattes af frustrerede tilståelser af, at han lider af skriveblokering. Emnet er for stort og for komplekst. I oktober går han så til bekendelse over for sin veninde: "... Du har sejret! Jeg har ikke skrevet en linje af *la Bataille*. Men jeg har brugt så meget energi på den! ..." Efter endnu et par udskudte deadlines giver han op, og romanen slutter som den begyndte, med den grandiose intention. Produktet af de mange års arbejde forblev et minimalt fragment skriblet på bagsiden af et andet manuskript: "LA BATAILLE. FØRSTE KAPITEL: *Gross-Aspern*, 16. maj 1809, ved tolv-tiden."

I sin frustration havde Balzac ellers søgt hjælp hos et andet krigsmedie, der var blevet altafgørende for håndteringen af periodens enorme militære operationer: det topografiske kort. Groft sagt kan vi takke Napoleon for kort-

Lev Nikolajevitj Tolstoj (1828-1910), fotograferet i maj 1908, 4 måneder før sin 80 års fødselsdag.

Napoleon med trikoloren stormer over broen over Alpone floden ved byen Arcole i Norditalien i slaget mellem imperialistiske østrigere og revolutionære franskmænd den 15. november 1796. Maleri af Horace Vernet.

lægningen af store dele af Europa. Med hjælp fra sine topografiske ingeniører etablerede han et omfattende kartografisk netværk hen over Europa og startede dermed et todimensionelt våbenkapløb mellem de førende nationer. For imperierne var i hidtil uset grad blevet afhængige af deres symbolske dobbeltgængere, af omfanget og præcisionen af deres papirimperier. Da russerne indtog Paris i 1812, skyndte de sig også at plyndre *Dépôt de la guerre*, det centrale magasin for militærkort.

Kartografien hjalp ikke Balzac med at løse sit litterære problem, men den var så udbredt, at det ene medie endte med at migrere ind i det andet. I Tolstoj's *Krig og Fred* dukker militærkortet op, hver gang de russiske generaler skal planlægge et slag. Men Tolstoj er mindre interesseret i kampen mod franskmændene og mere i at kritisere krigskortets vidensorden. Han reducerer kortet til et symbol på en pseudovidenskabelig krigsteori, der ekskluderer tid, sandsynlighed og tilfældet. Hvor kortet historisk ofte er blevet forbundet med en guddommelig alvidenhed, fx hos Leibniz, prædiker Tolstoj stik modsat en art epistemisk ateisme. For ham, som for Berenhorst, består krigstilstanden af "hundrede millioner kontingente faktorer," der unddrager sig enhver kontrol og styring. Hvor Opiz og andre opfindere med deres krigsspil designede simulationer til at træne officerer i at håndtere krigens tilfældigheder, designer Tolstoj i sin mammutroman et antal litterære simulationer, hvor læseren placeres midt i et fænomen, der fremtræder så irrationelt og amorft, som skaber så grundlæggende en uorden, at det aldrig vil kunne trænes, kontrolleres eller begribes. For Tolstoj er krigens det ubegribelige *tout court*.

Forståelsen af krig

Krig handler grundlæggende om destruktion. Men den er også et æstetisk fænomen. Vores forståelse af den er uløseligt forbundet med måden, vi bygger vores repræsentationer af den op på. Det er i den symbolske orden – i krigsspilenes operationelle logik, i militærkartografiens topografiske billede, i de litterære tekstens former – at vi kan aflæse de skiftende historiske forestillinger om krigstilstanden og dens komplekse vidensorden. Og her finder vi en forestillingsverden, der rækker ud over Napoleonskrigenes omfattende, men dog historisk begrænsede gebet. For når en række franske filosoffer i det 20. århundrede, såsom Michel Foucault, Gilles Deleuze, Guy Debord, begynder at overveje, om ikke civilsamfundet befinder sig i en latent krigstilstand, om vores hverdag ikke blot er en fortsættelse af krigen med andre midler, støtter de sig til det militære verdensbillede, der blev artikuleret af folk som Kleist og Clausewitz. Krigstilstanden, som en generation af tænkere havde forsøgt at se klart, ender som en prisme, der reflekterer tilbage på civilsamfundet og bag den civilisatoriske fernis afslører tingenes grundlæggende uorden. Hvor langt man end vil følge den teori, må man følge de franske filosoffer tilbage til 1800-tallets militærteoretikere, opfindere og forfattere for at komme bare en anelse nærmere det fænomen, der har forfulgt mennesket som en skygge op gennem historien og ikke tegner til at forsvinde foreløbig. ■

Anders Engberg-Pedersen: *Empire of Chance: "The Napoleonic Wars and the Disorder of Things"* er udkommet på Harvard University Press.

Artiklen var først trykt i *Weekendavisen*.

Nyt gensyn med slagmarken ved Waterloo

I denne udgave af Chakoten anmelder to Napoleonskendere Bernhard Cornwells nye bog om Slaget ved Waterloo. I denne anmeldelse fremhæves bogens beskrivelser af positioner, forløb og volumen.

Bogen ligger godt i hånden, og øjnene vil ikke rigtig vige fra dens sætninger selv under statuskapitlet "I krigens kølvand".

Hvorfor dog blive ved med at beskrive handlingerne, der udspillede sig for 200 år siden på de tre lokaliteter i det nuværende Belgiens midte – er der ikke leveret rigeligt med hyldemeter, så vi forstår det hele?

Et par forklaringer er vel dels dramaets dimensioner, og dels at forfatteren allerede har skrevet syv historiske romaner – så der er både klangbund i temaet, og Cornwell har vel formodet, at han ville kunne formidle dramaet.

Slagmarken er dragende for mange historisk interesserede. Gennem *Chakoten* 1972/3 fik jeg for hele 43 år siden afsendt et "Rejsebrev fra Waterloo". Vandringen fra Wellingtons centrum til Le Caillou, hvor Napoleon overnattede inden slaget og fra øst mod vest hjalp mig til at læse området med

Napoleon til hest i 1814, Jean Louis Ernest Meissonier.

dets koter og betydningen af Papelotte, La Haye Sainte og Hougemont.

Den måde, som Cornwell anlægger sin tilgang på, er det helt centrale for bogens kvalitet og kan måske forsigtigt sammenlignes med William Shakespeares forståelse af spejlingen mellem makro-

Boganmeldelse

Af Hans Chr. Wolter

og mikrokosmos: i dette tilfælde på den ene side det store spil mellem uforenlige politiske ideologier og på den anden side de enkelte soldater, der var uddannet til at kæmpe ud fra forskellig forståelse af offensiv og defensiv optræden.

Fint kortmateriale

Bogens kortmateriale understøtter fint forståelsen af positioner, forløb og volumen. Læseren bringes hurtigt til at forstå de store atypiske elementer: hvor kondenseret slagmarken ved Waterloo er i forhold til de betydelige styrker, hvor alvorlige de franske fejlgreb blev på dagen, og ikke mindst hvorledes det var meget få deltagende beskåret at opnå bare en nødtørfigt forståelse af, hvordan slaget reelt udfoldede sig.

Hvorfor er det så, at bogen ikke vil hen på hylden ulæst?

Det er nok fordi den med sin fornyelse og sit traditionsbrud rammer og fastholder læseren.

Vi husker den traditionelle officersskildring med minutøs kortlægning af enhedernes bevægelser såsom N.P. Jensen, *Napoleons Felttog 1812-15*, København 1891; og vi kender den akademiske hos Henry Houssaye, *1815 Waterloo*, Paris 1899. En nyere militær forfatter er David Chandler, *Waterloo. The Hundred Days*,

Scotland forever, Lady Elizabeth Butler. Dragonerne fra det 2nd Royal North British Dragoons (Scots Greys) under deres berømte angreb under slaget ved Waterloo.

Nyt gensyn med slagmarken ved Waterloo

London 1980, der leverer stor klarhed over forløbet og over slagmarken i dag.

Cornwells fortællestil er ikke ny i Danmark, for eksempel gennem Tom Buk Swientys første to bøger om 1864 – en stil, som vel hviler på en ”helikoptereffekt”: på én og samme tid at formidle overblikket, konsekvenserne af den anlagte taktik og meget kvalificeret at anvende skildringen fra den enkelte soldat, som når John Lewis beskriver, hvordan det stærke franske artilleri understøttede serien af kavaleriangreb mod karréerne: *”Den mand, der stod til venstre for mig, fik sin venstre arm skudt af lige ved albuen af en 9-punds-kugle, og han vendte sig rundt og greb fat i mig med højre hånd, og hans blod løb ned over mine bukser”*.

Det operative og taktiske

Sådanne beskrivelser er her sat ind i en ramme, der fint forklarer de operative og taktiske elementer. Herved forstår vi som læsere, hvor nervepirrende det har været, selv når de franske store infanteriangreb blev slået tilbage. For herefter fulgte vekselvirkningen mellem artilleriets rasen og blækernes salver mod de allieredes opstillinger. Allerede i god tid, inden det går løs (på p.82-83) forklarer forfatteren, hvordan blækere opererer, så vi efterlades ikke i tvivl om taktikkens greb om kød og blod.

I den traditionelle historiske redegørelse ville fodnoterne præcist henvise til skriftstederne. Uden disse må den yderligere søgende gå fra Cornwells skildring til litteraturfortegnelsen. Læsere kan imidlertid overleve uden fodnoter!

Skønhedspletterne er få og små og falder nok i hovedsagen tilbage på konsulenten. For begrebet sværd bruges misvisende til at dække de forskellige typer blankvåben, ligesom en lanserbataljon nu engang er en ikke eksisterende sammensætning af våbenarter.

Det danske forlag er i færd med at anlægge en strategi for, hvornår manuskripter egner sig bedst til papir eller e-bogs udgivelse. Denne bog ville formentlig stå sig godt i begge skikkelser.

De andre bøger, som jeg fik nævnt, har alle deres store berettigelse og skal selvfølgelig blive trukket frem fra hylden, men de bør altså byde ”den nye dreng i klassen” velkommen.

Bernhard Cornwell, Waterloo. Historien om fire dage, tre hæere og tre slag, Lindhardt og Ringhof 2015, oversat af Joachim Wrang, Konsulent Kjeld Hillingsø.

Det er taberen, der huskes og hyldes

Her i 200-året for Verdenshistoriens mest berømte og myteomspundne slag kommer der endnu en bog om dette: Bernard Cornwells "Waterloo".

Denne nye, grundige og letlæst velskrevne bog om det velkendte emne byder, -forståeligt nok, - ikke på de store, revolutionerende nyheder.

Helt bogstaveligt er hver sten vendt, hvert græsstrå analyseret, og selve slagmarken grusomt udraderet med ufattelig historisk og menneskelig despekt, for at prins Vilhelms far kunne opbygge sit enorme

mindesmærke: "Løvehøjen" for sønnen, og mængden af litteratur om dette, vel Verdenshistoriens kendteste, oftest omtalte slag er allerede anseelig.

Et ordentligt skvulp i bølgen af "Waterloo-litteratur" kom omkring tilblivelsen af Sergei Bondarchucks imponerende, multi-nationale storfilm i 1971; perfekt besat med Christopher Plummer som Wellington og Rod Steiger som filmhistoriens mest troværdige Napoleon. David Howarths bog fra 1968, som er spækket med flotte, velvalgte og informative illustrationer, siger alt med sin titel: "A Near Run Thing" ("Det var tæt på!"): Wellingtons erkendelse af, hvor kneben hans sejr var. Denne lille, kompakte bog er det tætteste, man i

trykt form, - stemning, ord og billeder - kommer på Bondarchucks overvældende visuelle kraft.

Også Cornwells bog får sagt meget med sin titel: "Waterloo. Historien om fire dage, tre hæere og tre slag". Så selv om begivenhedernes optakt ligger de berømte 100 dage før, da Napoleon efter flugten fra Elba atter satte støvlerne på fransk jord, er der rigeligt at holde styr på, og Cornwell beretter grundigt og forståeligt. Men man savner de levende, døende kroppe, de rasende, rædselsslagne mennesker, fingrene nede i materien, lugtene og lydene - hvem husker ikke de fem sekunders lærkesang, inden stormen på Dybbøl bryder løs? - bag de mange facts, men disse mange facts er afgjort (be) skrevet letflydende og underholdende.

Noget af det, der gjorde Tom Buk-Swientys to bøger om 1864, "Slagtebæk Dybbøl" og "Dommedag Als", så uslippligt fascinerende og gribende var formen: Krigens blodige rædsler og den grundige historieforskning plettet og lettet med dybt personlige breve og dagbogsbidder: Det nære, menneskelige og minimale i effektiv kontrast til Danmarkshistoriens overordnede, "cool facts".

Boganmeldelse

Af Helle Sihm

On the morning of Waterloo, The cuirassiers last reveille. Lady Elizabeth Butler.

Her i "Waterloo" forsøger Cornwell sig med lidt fra samme skrivebords-skuffe, men KUN for at underbygge sin historieforskning og helt uden Swientys tåretrækkende rørende og varmt menneskelige resultat.

Her mangler hans glødende, medrivende passion og gribende medfølelse, stanken af blod, sved, angst, hjemve og savn. Men Cornwells mission er slagets anatomi, ikke dets personers, og denne opfylder han fuldt tilfredsstillende. Sproget er hele vejen ukrukket "nede-på-jorden", og hans ord maler slagenes voldsomme kontraster op: "Den kønne landsby, Ligny, med sine stråttækte huse er en slagtehal..."

Gennem min årelange læsning af hyl-demetervis Napoleons-litteratur er jeg stødt på fejl, misopfattelser og særheder af mange slags, men aldrig én så sær og ulogisk iørefaldende som her, på side 23: "Han blev døbt Nabulion ..." Nej, mon? En af de kendteste, oftest berettede anekdoter lyder jo netop, at da 9-årige Napoleon præsenterer sig ved ankomsten til Militærakademiet i Brienne gør han sig selv til nar og grin ved på bredt korsikansk at kalde sig "Na-paille-aux-nez" (Strå-i-næsen) - slet ikke som Cornwells påstand.

Ikke én eneste illustration!

Nu er jeg ikke militærhistoriker, men filmmagister - med deraf følgende dyb kærlighed til og afhængighed af - det visuelle, og det savner jeg i DEN grad her. Der er nemlig ... INTET, ikke én eneste illustration!

Inde i denne omfattende tekst blot otte sider kort; uden om den et omslag med et uelegant, uharmonisk mix af Davids Napoleon malet adskillige år og (kg!) før bogens emne, skævt og løst svævende i skyerne over lady Elisabeth Butlers uforglemmelige, eksplosivt stærke "Scotland Forever", som uafstyrligt sammensmelter krigens gru og krigens skønhed. For et "syns-menneske" som mig, og med tanke på den enorme mængde illustrationer af alle slags der findes om emnet, en skuffende og ærgrende mangel; så jeg måtte endnu engang gennemSE Howarths billedrige bog.

Bernard Cornwell har skrevet en sober, grundig, velresearchet og informativ, letlæst bog, som endnu engang fremhæver det sære faktum, at hele "vor Verden" denne sommer mindes, fejrer, hylder, dyrker manden, der TABTE Verdenshistoriens berømteste slag: Napoleon og Waterloo.

Bernard Cornwell: Waterloo - Historien om fire dage, tre hæere og tre slag. Oversat af Joachim Wrang. Forlaget Lindhardt og Ringhof. 330 sider. 299, 95 kr.

Ny udgivelse

Af Henrik Denman

Peter og Dan Snows nye bog om Slaget ved Waterloo fortæller ikke kun historien om slagets gang, men indeholder desuden faksimiler af historiske dokumenter om slaget.

Originale papirer fra Waterloo

Ny udgivelse giver mulighed for at sidde med tro kopier af historiske dokumenter fra slaget

200-året for Slaget ved Waterloo er blevet markeret mange steder i Europa med rundture, udstillinger, genopførelser af afgørende slag, tv-programmer, bøger og et væld af avisartikler. En bogudgivelse stikker imidlertid ud fra mængden, og det er bogen "Battle of Waterloo Experience", som er udgivet af forlaget Andre Deutsch i samarbejde med National Army Museum i England.

Bogen er udgivet af to kendte militærhistorikere, Peter og Dan Snow (far og søn), og når man skal forklare, hvordan bogen er en helt speciel udgivelse, skal man lægge mærke til ordet "experience" i bogtitlen. Bogen giver mulighed for, at læseren selv kan sidde med dokumenter, breve og kort fra selve slaget. Dermed bliver det med lidt fantasi lidt lige som at være tilskuer på slagmarken for 200 år siden.

Bogen fortæller historien om Napoleons 100 dage lange felttog fra hans flugt fra Elba til hans nederlag ved Waterloo. Bogen er illustreret meget fornemt, men det, der virkelig betager læseren, og som man kan bruge adskillige timer på at studere, er faksimiler af historiske dokumenter angående slaget, som i dag findes i museumsarkiver.

Sjældne dokumenter

Læsere kan således genopleve denne historiske begivenhed ved at holde og nærlæse sjældne eller hidtil ikke offentliggjorte kort, breve, ordrer, officielle papirer og proklamationer, som hidtil har været gemt borte i arkiverne i National Army Museum og andre arkiver og museer i Europa.

Her får man nu mulighed for at læse en officers egen beskrivelse af slagets gang, hertugen af Wellingtons håndskrevne ordrer til den officer, der forsvarede gården ved Houhoumont, officerers og soldaters bevægende breve skrevet til familien kort efter slaget, en fransk soldats lønningsbog og avisen "The Times" fra den 22. juni 1815 med en fuld version af Wellingtons rapport fra Waterloo.

Dokumenterne ligger i kuverter, som er placeret forskellige steder i bogen, så de ligger godt og trygt uden fare for at forsvinde.

Det er en stor fornøjelse at sidde med denne nye udgivelse foran sig, og bogen kan absolut anbefales til alle med interesse for Slaget ved Waterloo.

Hunde som "elite-soldater"

Specialudstyret amerikansk elite hundesoldat af samme type som blev anvendt under angrebet på Osama bin Ladens skjulested i Pakistan. Foto fra Wikipedia, the free encyclopedia.

Hunde er blevet brugt i krig i flere tusinde år. Denne anden artikel af to fortæller om hunde og andre dyr i krig.

Af Heino Døygard

Robothunde i krig

Sidste nyt inden for krigshunde er, at USA's jægerkorps (US Marines) i 2012 er begyndt at udvikle og afprøve terrængående robothunde på fire ben med støddæmpere og en cylinderformet krop. Kønne er de ikke, da en sådan robothund nærmest minder om et afpillet og omvandrende hesteskelet i stål.

Robothunden er nærmest en militær muldyrsrobot og kaldes "BigDog". Den kan møve sig gennem uvejsomt terræn, fx sne og vand ligesom den selv kan

komme på benene, hvis den falder. Den kan også trippe på benene og holde balancen mens den med blind kraft griber en tung genstand som fx en betonklods med munden - og kaster den. Den reagerer både på håndbevægelser og sproglige kommandoer.

Meningen er, at robothundene, der er på størrelse med en stor hund eller lille hest, skal bære på forskelligt udstyr og dermed aflaste soldaterne. Hver af "hundene" kan ifølge afprøvningsberetningen bære helt op til 200 kg vægt, men de kan også udføre andre militære opgaver, hvis de

programmeres til det. Derfor kan man på fremtidens slagmark måske opleve firbenede dræberdroner?

En computer forbundet til 50 sensorer hjælper robothunden til at bevæge sig, holde balancen og finde vej, og systemet kan hjælpe BigDog med at holde sig på benene, hvis den er ved at miste fodfæstet.

BigDog's 1-cylindrede motor er ret støjende og har 15 HK, som driver et hydraulisk system, som bevæger de fire ben, som kan bevæge hunden med ca. 7 kilometer i timen, og hunden kan tilbagelægge ca. 20 km pr. optankning af motoren. Robothunden kan fjernstyres og skal efter planerne engang i fremtiden kunne programmeres til at klare sig helt uden menneskelig indblanding. Det er også meningen, at hunderobotten skal kunne programmeres til selv at finde vej eller til at følge en soldat i felten.

Hunde som "elite-soldater"

Amerikanske elitetropper bruger "hundee-elite-soldater". Ved en tophemmelig og farlig operation i 2011 i Pakistan, hvor amerikanerne fra helikoptere angreb terroristen Osama bin Laden's skjulested i Pakistan og dræbte ham, havde de også en specialudstyret hund med. Den skulle snuse sig frem til bin Laden i det store hus.

Hunden bar en skudsikker vest, et ka-

mera på hovedet og en øresnegl i øret, så den kunne høre sin fører selv på afstand. Desuden havde den fået forstærket sine tænder med titanium for at kunne give et endnu kraftigere bid!

Det hele var så hemmeligt, at der ikke siden er sluppet noget ud om hundens race eller hvad den helt præcist skulle foretage sig under aktionen. Det er stadig en hemmelighed, og selv hundens navn er hemmeligt.

Nogle mindesmærker for hunde

Ingen har som englænderne hædret hunde med monumenter for deres betydning og indsats i krig, og på mine rejser i England og Skotland har jeg opsoget flere af dem. Et af dem står i den østskotske by Montrose, hvor der er en stor bronzeskulptur for en hunde-krigshelt fra 2. verdenskrig.

Skulpturen viser en hundehelt med sømandskasket og dekoreret med den højeste civile udmærkelse i Storbritannien for heltemodig optræden og mod med stor fare for sit eget liv. Man kan diskutere det med kasketten, for helten er faktisk en skt. bernhardshund, der engang reddede to norske sømænds liv, og den hund gik garanteret ikke med kasket.

I Liverpool er der to statuer for en hund, der var særlig god til i ruinerne at finde ofre for tyskernes luftbombardementer under 2. verdenskrig. I Park Lane i London er der en meget stor skulptur kaldet "Dyr i krig", og indskrif-

ten på den siger kort og præcist: "De havde ikke noget valg". Det er så rigtigt, som det er sagt, for som jobhund havde man jo intet valg, men heldigvis var ingen af dyrene klar over, hvor livsfarligt deres job var.

Monumentet i London er viet til alle de dyr, der døde i tjenesten hos britiske og allierede styrker i krige og kampe igennem årene, og det er dyr lige fra brevduer til elefanter. Alle sammen er de dyr, der i de forskellige egne af verden har spillet en stor rolle i krig, og den slags glemmer man ikke i Storbritannien. I hele verden findes der ca. 500 statuer med hunde.

Det amerikanske marinekorps brugte som andetsteds omtalt hundepatruljer under anden verdenskrigs kampe mod japanerne på øer i Stillehavet. Japanerne var rædselsslagne over for hundene og skød flest mulig af dem, og efter krigen opstillede marinekorps et smukt monument med en dobermann hund i bronze og navnene på de faldne hunde.

I England er der en velgørende organisation for syge dyr kaldet PDSA (People's Dispensary for Sick Animals), og den hædrer dyrs krigsindsats med den såkaldte Dickin tapperhedsmedalje. PDSA har indtil nu tildelt 23 krigshunde, 32 brevduer, 3 heste og 1 kat deres hædersmedalje for "usædvanlig tapper handling og hengivenhed i tjenesten i krigstid". I det verdensberømte Imperial War Museum i London har jeg set en særudstilling kaldet "Animals in War" (dyr i krig).

Den seneste modtager af Dickin medaljen er labradoren Treo, der fik den i 2011 for sin tro tjeneste som opsnuser af sprængstoffer i Afghanistan, og i 2012 fik en spaniel efter sin død tildelt Dickin-medaljen "for usædvanligt mod og selvpofrelse" i krigstjeneste i Afghanistan. Som bombehund havde Treo snuset sig frem til mindst 14 vejsidebomber og derved sparet mange engelske soldaters liv.

Port Elizabeth i Sydafrika er der et mindesmærke for "dyr, der døde i krigen mellem boerne og briterne 1899-1902", en meget brutal og blodig krig. Det fine ved mindesmærket er dets ord om, at en nations storhed ikke så meget består i befolkningstallet eller landets størrelse, men i omfanget af folks medfølelse, en variation af nogle berømte Gandhi ord.

Den højt dekorerede amerikanske hund under 2. verdenskrig var en schæfer, som var med under amerikanernes landgang på Sicilien i 1943. Her var han og hans fører en dag under kraftig beskydning, men så rev schæferen sig løs og drønedede over til den maskingeværrede, hvor skuddene kom fra. Her gøede han så voldsomt, at han gjorde de fire italienske soldater ved maskingeværet så bange, at de kom frem og overgav sig, og nu havde schæferen fået smag for at tage fanger. Allerede senere samme dag fik han 10 andre af fjendens soldater til at overgive sig, og efter krigens afslutning i 1945 kom han hjem til USA, hvor han døde et halvt år senere af de skader, han havde fået under kampene. ▶

Mindesmærke på den amerikanske flådebase på øen Guam i Stillehavet til minde om 25 hunde, der faldt i kampene under 2. Verdenskrig som "Marine war dogs". Hundenes opgave var at opspore miner og fjender samt medbringe forsyninger. Foto fra Wikipedia, the free encyclopedia.

Terrængående robothund udviklet af US Marine Corps. Foto fra Wikipedia, the free encyclopedia.

Hunde som "elite-soldater"

Utak er verdens (militærets) løn

Desværre går det ikke altid krigs-hunde efter fortjeneste. Det er en skændsel sådan som amerikanske officerer behandlede deres mange krigs-hunde, da Vietnam-krigen var forbi og der ikke længere var brug for dem. Under krigen havde amerikanerne brugt over 5.000 krigs-hunde til arbejde som bl.a. mine- og vagthunde, men da krigen sluttede, efterlod de skænselsløst næsten alle hundene i Vietnam, hvor de nu måtte klare sig selv. Kun ca. 150 af hundene kom med deres militære overhund tilbage til USA, da amerikanerne opgav krigen og trak sig ud af Vietnam. Resten af hundene ville militæret ikke ofre flytransport på selvom deres overhund desperat bad om at få deres elskede og trofaste krigshund med hjem til USA.

Den amerikanske ledelse burde have husket på den verdensberømte inder Mahatma Gandhi's ord: "En nations storhed og moral kan bedømmes ud fra den måde, den behandler dyr".

Der er heldigvis flere eksempler på, at de menige amerikanske soldater har værdsat deres krigshunde. Under og efter 1. verdenskrig (1914-18) var der flere af soldaterne, der fik deres hund med hjem fra Europa til USA, men de måtte som regel smugles med hjem.

En af soldaterne havde endda fået smuglet sin Pit Bull terrier med den modsatte vej, da han blev sendt fra USA over til fronten i Frankrig, og i det følgende år deltog hunden i fire offensiver og 17 slag. Hunden lærte at advare soldaterne mod kommende gasangreb og granater, og den fandt frem til sårede soldater og fangede endda en tysk spion.

Da krigen var forbi, fik ejeren sin hund smuglet med hjem til USA, og nu var terrieren blevet så berømt, at den blev den krigs mest dekorerede hund. I de

"Winkie" var den første brevdue, der modtog en Dickin tapperhedsmedalje. Den reddede besætningen på et RAF Beaufort bombefly, som var styrtet ned i Vesterhavet i 1942 under et togt til tyskbesatte Norge. Besætningen havde fået reddet sig op på en gummibåd og havde sendt "Winkie" afsted på en 130 miles flyvetur på 16 timer over havet om natten med vingerne smurt ind i olie. Da "Winkie" nåede frem til basen kunne personalet regne ud, at flybesætningen måtte være tættere på land end forventet. Foto fra Wikipedia, the free encyclopedia.

følgende år blev den endda præsenteret for et par amerikanske præsidenter, der taknemmeligt tog terrierens pote og rystede den lidt som med et håndtryk.

Krigen ændrede racenavne

Under de to verdenskrige var alt tysk upopulært set med engelske øjne. Det fik nogle groteske resultater.

Indtil krigen havde et par populære tyske hunderacer internationalt anerkendte tyske navne, men nu måtte intet minde om Tyskland, så german shepherd (på dansk schæfer) og dachshund (gravhund) blev "omdøbt" af englændere og amerikanere.

Alt tysk var nu upopulært, så schæfer blev omdøbt til "alsatians" = hunde fra Alsace. Gravhunde, der også på engelsk ellers bar det tyske navn "Dachshund", blev omdøbt til "Liberty Pups" = friheds-hvalpe. Efter krigen fik de to hunderacer dog hurtigt deres gamle navne igen.

Schæferen blev fremavlet i Tyskland i 1880'erne som en stærk, lydig og intelligent hyrde-, familie- og vagthund, der ude i verden kaldes tysk hyrdehund, german shepherd.

Dette mindesmærke i Bruxelles er til ære for de brevduer i 1. Verdenskrig, som den belgiske hær brugte til at sende beskeder. Det er ikke det eneste mindesmærke for brevduers indsats i Verden, men så afgjort det smukkeste. Foto fra Wikipedia, The free encyclopedia.

Andre dyr i krig

Brevduer i krig

Forskellige slags dyr har været brugt i krig i tusinder af år, især heste og hunde - og duer. Brevduer har i mange år været et fredeligt hjælpemiddel i krig helt op mod vor egen tid. Allerede Julius Cæsar brugte en brevdue for over 2000 år siden, da han år 52 f.v.t. sendte budskab til Rom om sin sejr over gallerne i Frankrig. Nogle historikere mener, at brevduer har været brugt lige siden bronzealderen, og de blev i hvert fald brugt under de

romerske borgerkrige i Norditalien for over 2000 år siden.

Selv op mod vor tid har man anset duerne for at være mere pålidelige end både telefon og telegraf, og under anden verdenskrig fik krigsbrevduen Winkie i 1942 tildelt den fornemme Dickin-medalje "for at levere en vigtig besked under særlig farefulde omstændigheder". Under krigen fik også rottefangerkatten Simon på krigsskibet HMS Amethyst medalje for at have fanget særlig mange rotter.

Da englænderne hædrer dyr næsten lige så meget som mennesker vides det, at duer har modtaget over dobbelt så mange medaljer (endda "dyrenes Victoria Cross") som hunde. På hvert bombetogt under anden verdenskrig havde RAF fly to duer med, og de har faktisk været medvirkende til at finde frem til og redde en del nedskudte flyvere, men mange brevduer mistede livet under deres flyvetur hjem eller blev "krigsfanger" hos fjenden. Nedkastede faldskærmsagenter i de besatte Europa havde også brevduer med, så de kunne flyve hjem til England med efterretninger.

Den andetsteds omtalte Lysander pilot Hysing-Dahl fløj også andre krigsfly og skriver i sin bog "Vinger over Europa", at han på en tur med et Halifax fly havde det store lastrum stuvende fuldt af 100-150 cylindriske papbeholdere hver med en brevdue. Hver beholder havde en minifaldskærm, og ved små landsbyer blev 10-15 beholdere kastet ned i håbet om, at modstandsfolk ville få fat i dem og udfylde et sammenrullet skema i et lille hylster på duens ben. Skemaet bad om oplysninger om tyskernes stillinger, antal, udrustning o.a., hvorefter duen skulle løslades, så den kunne flyve hjem til England, hvad der lykkedes for mange.

Soldat fra det amerikanske Marine Corps trænes i at føre pakæsler med forsyninger frem ad snørklede og stejle stier til brug for felttog i bjergrige egne. Foto fra Wikipedia, the free encyclopedia.

Brevduerne flyver med 8-10 vingeslag i sekundet og opnår en hastighed af 80-100 km/t, når de som alle andre duer vil vende hjem til deres dueslag, og da 98% erfaringsmæssigt nåede hjem, var det en meget effektiv "luftpost".

Også tyske spioner i England under anden verdenskrig anvendte brevduer til at sende deres rapporter hjem. Duerne havde deres meddelelser i en ring om benet, og nogle duer blev ligefrem brugt som "dobbeltagenter" ved at medføre falske meddelelser. Selv i nutidens efterretningsorganisation MI-14 i England er der en speciel afdeling for brevduer.

Både i Tyskland og England prøvede man at bekæmpe "fjendtlige" duer. Tyskerne prøvede at skyde dem ned af snigskytter placeret på strategiske steder, og de optrænede duernes naturlige fjender, høge og vandrefalke til at opsoge og dræbe dem. I et styrtdyk kunne falke nå op på 200 km/t, så her havde duerne ikke en chance.

Brevduernes nytte viste sig fx, da englændernes radiokommunikation brød

sammen under slaget ved Arnheim, for da det skete, var brevduerne kampstyrkens eneste kommunikation. Takket være duerne lykkedes det at tilkalde forstærkninger, hvad der menes at have reddet ca. 2.000 engelske soldaters liv. En enkel løsning af stor betydning. I det britiske rigsarkiv handler en rapport om, hvordan man kan erstatte tabet af brevduer og hvad man skal gøre ved tyske brevduer. Man appellerede direkte til den britiske befolkning om ikke at skyde brevduer.

Kuriøst nok var den øverstbefalende for Hjemmeværnet i Danmark i begyndelsen af 2000-tallet automatisk formand for Dansk Brevdueforening! Brevduerejere er blevet overvåget af PET på deres udlandsrejser med duer, men der er ingen kendte eksempler på, at brevduer har været anvendt i Danmark under besættelsen.

Ud over i fly blev brevduer anvendt på steder og i situationer i det tyskbesatte Europa, hvor det var for farligt eller umuligt at kommunikere med radio. Fx blev brevduer kastet ned med faldskærm til agenter i Tyskland, og den franske modstandsbevægelse sendte mange vigtige meddelelser til England med dem. Tyskerne var så bekymrede over disse "spionduer", at der er eksempler på, at franske brevduerejere er blevet skudt.

Duerne blev også brugt af landstyrker, der fx var omringet og deres radio ikke fungerede, og det reddede mange menneskeliv. Duerne blev også brugt af engelske spioner i Europa til at sende hemmelige beskeder bundet om fødderne og derefter sluppet løs. Duerne blev bl.a. kastet ned i kasser over tyskbesatte områder med beskeder til lokale modstandsfolk om at nedskrive oplysninger om fjenden. Over 15.000 brevduer tjente under RAF under krigen, og flere af dem blev hædret og dekoreret for deres vigtige indsats.

På fotografiet ses labradoren Treo og dens fører Sargent Dave Heyhoe. Treo fik Dickin tapperhedsmedaljen i 2011 for tro tjeneste i forbindelse med udførelse af det farlige job med at opsnuse sprængstoffer og bomber i Afghanistan. Foto fra Wikipedia, the free encyclopedia.

Amerikanske tropper i Afghanistan med brevduer som kan erstatte defekte radioer. Foto fra Wikipedia, the free encyclopedia.

Hunde som "elite-soldater"

Brevduer er en af de bedste navigatører i dyreriget, men ingen ved med sikkerhed, hvordan de gør det, men det ser ud til, at de har et indbygget magnetisk kompas til deres navigation, som de måske også bruger solen til. Noget kunne også tyde på, at duerne nogle gange følger store veje, men forskerne er endnu ikke sikre på, hvordan duerne finder vej. Hidtil har man troet, at de bruger jordens magnetfelt til at finde deres ruter hjem, men forskere har nu opdaget, at duerne har nogle specielle sanseceller i deres indre øre, som sender beskeder til hjernen, når duen flytter sig i forhold til jordens magnetfelt. Det er nærmest som om den har en GPS i ørerne.

Duerne er meget uholdende og flyver ikke hjem i en direkte linje, men følger den mindst energikrævende rute, hvor de ser efter former i landskabet og måske følger veje, selv nogen de ikke kender på forhånd, og ellers flyver de typisk efter solens stilling, så de flyver helst om dagen. Grunden til at duerne vil flyve hjem er, at de lever i faste parforhold.

Helt frem til 1950'erne var duer en vigtig del af flere efterretningstjenesters arbejde. Der er eksempler på, at duer har fået monteret et spionkamera på brystet og derefter sendt op i luften ad en rute, der på dens hjemvej til dueslaget førte hen over fx fjendens militærbase. I 1957 nedlagde dem amerikanske hær sit brevdueprogram, men indtil 1993 var de danske brevdueforeninger forpligtet til at stille deres duer til rådighed for det danske militær.

Flere lande har eksperimenteret med at bruge delfiner og søløver i krigsførelsen. På billedet ses en delfin trænet af amerikanerne med udstyr, der angiveligt kan bruges til minerydning. Sporing af fjendtlige frøemænd og bjærgning af egne soldater hører også til de områder, der indgår i træningen. Foto fra Wikipedia, the free encyclopedia.

Hesten "Warrior" i det britiske Royal Artillery fik i 2014 på vegne af alle heste, der deltog i 1. Verdenskrig, tildelt den ærefulde Dickin tapperhedsmedalje, der betragtes som dyrenes Victoria kors, for usædvanlig tapperhed og hengivenhed i tjenesten. Warrior overlevede krigen og kom hjem til Isle of Wight i 1918, hvor den døde 33 år gammel. På fotografiet ses Royal Artillery hesten "Benjamin Buckram", der på vegne af Warrior modtog medaljen. Foto fra Wikipedia, the free encyclopedia.

Andre dyr i krig

Midt i 900-tallet brugte kineserne på grusom vis aber mod fjender. Aberne blev iført en slags dragt af halm dyppet i olie, som der blev sat ild til inden de blev sendt ind i fjendens lejr, hvor de panikslagne aber løb rundt og kom til at sætte ild til fjendens telte og huse.

Heste har som bekendt været brugt i krig i over 5000 år til kavaleri-angreb og som transportdyr for forsyninger, siden til træk af kanoner. Så sent som da Polen i 1940 blev angrebet af Hitler-Tyskland, prøvede polsk kavaleri med lanser til hest at stoppe tyskernes pansrede kampvogne.

Siden 1960'erne har USA's militær trænet delfiner, søløver og hvaler til bl.a. at finde undersøiske miner og miner placeret på amerikanske skibe. Det har de gjort under Vietnamkrigen og under krigsforhold i Iraq og Kuwait. Delfinerne har været ret nemme at optræne til fx at holde vagt ved skibe, hvor de gav tegn til deres træner, når de hørte

I Hyde Park i London, i området ud for Park Lane i den østlige side af parken er der opført en stor skulptur kaldet "Animals in war" til minde om alle de dyr, der tjente og døde sammen med britiske og allierede styrker i krige og felttog gennem tiden. Fra duer til elefanter spillede de alle en betydelig rolle, og deres indsats må aldrig blive glemt. Foto fra Wikipedia, the free encyclopedia.

lyden fra et fjendtligt skib eller en U-båd.

Nævnes bør også katten Oscar, der var huskat ombord på tyskernes prægtige slagskib "Bismarck", der efter en omfattende jagt blev sænket af britiske krigsskibe.

Men Oscar levede op til udsagnet om at katte har flere liv, for han blev reddet ombord på det britiske krigsskib "Cossack", og da det blev sænket nogle måneder senere, blev han reddet ombord på et britisk krigsskib. Da det blev sænket tre uger senere, blev han reddet over på et andet britisk krigsskib, men så besluttede det britiske militær, at nu havde denne overlever oplevet krig nok og satte Oscar i land.

Det vides at han derefter havde et godt liv og døde på land ti år senere. ■

Forfatteren har tidligere skrevet i Chakoten om luftkrigen over Danmark under besættelsen, men han skriver også på en bog om hunde. Her er hans afsnit om hunde og andre dyr i krig.

Første Slesvigske Krig set fra den anden side

Ny bog fra tysk forlag gennemgår det slesvig-holstenske spørgsmål, krigens udbrud og forløb.

Med denne bog foreligger, hvad der burde blive en klassiker for alle, der interesserer sig for første slesvigske krig, og Zeughaus Verlag har vist, at det er andet og mere end et plagiat på Osprey.

Bogen gennemgår kort og kompetent det slesvig-holstenske spørgsmål, krigens udbrud og forløb. Det pointeres, at krigsudbruddet skyldtes, at de nationalliberale i Kiel og København i skyndingen fejllæste situationen i den anden by, så Kiel mente, der var oprør i København, mens København opfattede møderne i Kiel som oprør. Det medgives, at man i København faktisk var rede til at drøfte en deling af Slesvig i martsdagene 1848, så flasken nærmest peger på Kiel som den part, der tog skridtet ud over kanten og startede krigen. De enkelte slag gennemgås kort, men dækkende, dog er der enkelte fejl, som Querengässer og Lunyakov tager påstandene om, at slesvig-holstenerne i Kolding angribes af mordgale danske illegale kombattanter, og at Kolding (derfor?) skulle blive brændt ned til grunden. Det påvises, hvordan såvel den danske som den slesvig-holstenske ledelses planer ofte stillede langt højere krav, end soldaternes uddannelse gjorde det muligt at opfylde, hvorfor flere slag udviklede sig til yderst rodede og blodige affærer.

Udførligt, men prisværdigt kort gøres rede for den slesvig-holstenske hærs organisation og bevæbning.

Mangel på officerer

Læserne erfarer, hvordan der ikke herskede mangel på trænede menige, da op til 1/3 af den danske hær var gået med oprøret, hvorimod officerer var en mangelvare. En del officerer blev simpelthen udlånt af Preussen, der siden øvede politisk pression på hertugdømmerne ved fra tid til anden at hjemkalde de udlånte. Frivillige officerer meldte sig, men var ofte ledige på markedet, fordi de havde vist sig

for ukonventionelle i deres egne rækker. Flere var som van der Tann uovertrufne til at lede strejfkorps, men bekæmpede ethvert forsøg på at indføre disciplin og almindelig hærorden lige så indædt, som de bekæmpede fjenden.

I 1848 bestod en betragtelig del af hertugdømmernes hær af tyske frivillige organiseret i egne korps. Mange havde revolutionær kamperfaring fra de mislykkede tyske revolutioner og fandt

Tegning af insurgenthæren i fremrykning. III. Fra den anmeldte bog.

det mere sikkert at kæmpe mod danskerne end at falde i kløerne på deres eget hjemlands militær og gendarmer. Det er betegnende, at da frikorpsene under våbenhvilen blev opløst og hjemsendt, tilbagekaldte Preussen sit kontingent, da man havde mere brug for dem i Berlin til diskret at pacificere de hjemvendende friskarefolk. Sidenhen bevirkede uheldige erfaringer med friskarerne, at hertugdømmernes regering var yderst utilbøjelig til at antage frivillige midt-tyske og ungarske revolutionære med praktisk kamp- og ledererfaring som befalingsmænd, selv om netop mangelen

Bognyt
Af Jens Kristian Boll

på befalingsmænd viste sig katastrofal under det sidste krigsår. En del af de slesvig-holstenske officerer skulle i øvrigt fortsætte deres karriere i udlandet, da de udgjorde en stor del af de 4.000 slesvig-holstenske frihedsmænd, der udvandrede efter 1850, ofte til USA eller Sydamerika, hvor en mand, der hævdede at have officerserfaring, ikke behøvede at frygte arbejdsløshed.

Udrustning og uniformer

Udrustning og uniformering (eller mangel på samme) gennemgås minutøst i tekst og billede. Man kan kun imponeres over, i hvor høj grad det lykkedes hertugdømmerne at rejse og udstyre en moderne hær. Et charmerende træk er, at soldaterne mindedes deres sidevåben (Grabkreuz-sværdene) med taknemmelighed, ikke for deres værdi i kamp, men fordi de havde været uovertrufne til at hugge brænde og træ til fletværk og bivuaak med.

Absolut sympatisk er det, at den slesvig-holstenske hær takket være frivillige tyske læger havde en af Europas største og mest veludviklede lægetjenester, som bl.a. sikrede, at hærene og civilbefolkningen slap for de epidemier, der ellers var krigens følgesvende.

Hertugdømmernes flåde var diminutiv, men skruekanonbåden Van der Tann var et af Europas mest avancerede krigsskibe i sin klasse, og selv om undervandsbåden Brandtaucher forulykkede, inden den kunne sættes ind, var den mere avanceret og mindre livsfarlig for egen besætning end den senere så kendte og berygtede CSS Hunley, da Brandtauchers besætning slap

levende fra neddykningen. "Die Streitkräfte Schleswig-Holsteins" er kort sagt en bog, der hører hjemme på boghylden hos enhver uniformsentusiast og militærhistorisk interesseret.

Alexander Querengässer & Sascha Lunyakov: Die Streitkräfte Schleswig-Holsteins im Unabhängigkeitskrieg 1848-1850, Heere und Waffen Bd. 24, Zeughaus Verlag, Berlin 2015

ISBN 978-3-938447-79-6,
72 s. 22.95 Euro

Korte nyheder

Resten af afværgekompagniets 1. deling venter umiddelbart nord for stillingen ved Sønderport i Aabenraa. Ikke alle motorcykler var monteret med rekylgeværer eller 20 mm maskinkanoner. Frihedsmuseet. Ill. fra bogen.

Hærens materiel ved besættelsen

Tidligt om morgenen den 9. april 1940 overfaldt Tyskland Danmark med overvældende styrker, og efter mindre end fire timers kamp overgav de sidste danske styrker sig efter ordre fra regeringen. Der er skrevet meget om begivenheden, men for første gang foreligger der et detaljeret værk om begge siders uniformer, udrustning og våben.

Bogen "9. april 1940 – Våben, udrustning og uniformer" er skrevet af museumsinspektør på Tøjhusmuseet, Karsten Skjold Petersen, og Torsten Cumberland Jacobsen, der er tidligere museumsinspektør på Tøjhusmuseet, men nu arbejder som kontorchef i Forsvaret. Karsten Skjold Petersen har gennem en årrække arbejdet med den danske hærs uniformering og udrustning. I 2014 blev Tøjhusmuseet, Orlogsmuseet, Frihedsmuseet og Frøslevlejrens Museum slået sammen til enheden Krig og Besættelse under Nationalmuseet. Torsten Cumberland Jacobsen har i mange år arbejdet med den tyske Wehrmacht i 1930'erne og under Anden Verdenskrig og har publiceret en række artikler om tyske uniformer og våben.

Uniformer

Med udgangspunkt i samtidige billeder, og flotte fotos af bevarede genstande, beskrives, hvad der blev båret af de kæmpende enheder. Hvor godt eller dårligt var den danske hærs materiel egentlig i forhold til det tyske?

For den danske hærs vedkommende redegør bogen for infanteriets uniformer ved de afdelinger som kæmpede i Sønderjylland. Derudover medtages Den kongelige Livgardes vagtuniform som blev båret under kampen ved Amalienborg.

For den tyske hærs vedkommende redegøres for infanteriets og pansertroppers uniformer ved de afdelinger som kom i kamp, da de krydsede grænsen og ved Amalienborg.

Bogen bringer en mængde nye oplysninger, og en række detaljerede farvefotos af bevarede originale genstande fra Tøjhusmuseets samlinger. I det omfang samlingerne ikke rakte, er der anskaffet billeder fra udlandet. Bogen bringer desuden mange originale fotos fra den 9. april og dagene umiddelbart efter, som heller ikke tidligere har været publiceret. H.D.

Uniform M/1915 for menige rekrutter af fodfolket med feltmæssig udrustning. Ill. fra bogen.

Tysk motoriseret kolonne af motorcyklister og et middeltungt terrænkøretøj af typen SdKfz. 15 fra Machinengewehrataillon 14 på vej ind ad Sønderport i Aabenraa. Frihedsmuseet. Ill. fra bogen.

Godt nyt fra Nordfronten

Den glømte historie om en stærk, tysk befæstningslinje tværs over Sønderjylland – Sikringsstilling Nord – bliver nu bragt til live med Kulturstyrelsens registrering og sikring af nogle af de få efterladte bunkers og kanonbatterier, som undgik at blive sprængt i stykker og fjernet efter 1. Verdenskrigs afslutning og Genforeningen i Sønderjylland.

Sikringsstilling Nord blev bygget i perioden 1916-18 og bestod af omkring 900 bunkers, 40 kanonbatterier og forsvarslinjer med skyttegrave og pigtråd. Sikringsstilling Nord blev placeret tværs over det dengang tyske Nordslesvig og strakte sig over 50 km fra Hoptrup ved Lillebælt til Rømø ved Vadehavet og

Kanonstilling ved Gammel-skov klar til kamp. Foto: Museum Sønderjylland.

var den stærkeste befæstning af sin art i Europa. Militæranlægget blev bygget i den del af Danmark, som var tabt til Tyskland i krigen i 1864.

Befæstningen blev bygget af den kejserlige tyske hær i 1916-18 ved brug af militære straffefanger og tyske kriminelle, som blev hentet fra fængslerne for at gøre det hårde arbejde. Sikringsstil-

lingen blev bygget, så den kunne holde mindst 100.000 angribende englændere stangen og sende dem tilbage i havet ved Esbjerg.

Sikringsstilling Nord kom aldrig i brug; men Danmark så efter krigen forsvarsværket som en trussel, fordi det hurtigt kunne bemandedes af en fjende – tyskerne – som dermed kunne sætte sig fast. Den danske hær sprængte derfor i årene efter 1. Verdenskrigs afslutning anlæggene i stykker og fjernede meget af dem.

Det vil sige, at de forsøgte en systematisk ødelæggelse, men nogle bunkers klarede frisas, fordi de blev overset, og andre igen lå for tæt på gårde og boliger til, at de forsvarligt kunne sprænges væk. Det betyder, at befæstningslinjen fra 1. Verdenskrig er den bedst bevarede i verden.

Sikringsstilling Nord blev bygget fra Vadehavet til Lillebælt.

Søndag den 27. september 2015

Soldaterliv på Gladsaxefortet

Igen i år sættes Befæstningsdagen i gang, når Flyverhjemmeværnets Tamburkorps i København kommer marcherende fra Grønnegård, inden der kl. 11.00 er flaghejsning og appel samt velkomst til Fortets indbudte gæster.

"sår" og som noget nyt demonstration af en "genoplivningsdukke".
Hjemmeværns kompagni "Hjortespring" fremviser Hjemmeværnet anno 2015 med uniformering, udrustning, radioudstyr og køretøjer.

Derefter vil de faste udstillinger være åbne frem til kl. 15.00

Soldaterliv anno 1915 med mandskab fra fodfolket og fæstningsartilleriet i datidens uniformer og udrustning, samt soldatens tornyster med skiftetøj, barber- og pudsegrøj, hvor vi også viser, hvad soldaterne fik at spise, og hvad soldaterlønnen var i 1915.
Forbindingspladsen anno 1915 med ambulancefolk og sygeplejerske fra 11. Bataljon byder på sminkning af

Fotos: Finn Hillmose

Hjemmeværnets historiske Samling viser "Hjemmeværnet før og nu", og Militærkøretøjsklubben viser gamle militære køretøjer fra tiden omkring 2. verdenskrig.
Dagen igennem kan der købes kaffe/the/kage i "Krudtcafeen" og på Kogepladsen i teltlejren, hvor kaptajn Valentiners kogespande er i funktion.

Dagens program

Kl. 11.30, kl. 13.00 og kl. 14.30 er der omvisning på Gladsaxefortet, der kun er åbent denne ene dag om året.
Kl. 11.45 og kl. 13.30 viser Hjemmeværns-kompagniet "Hjortespring" feltmæssigt angreb ved Fortet.

Kl. 12.00 spiller Hærhjemmeværnets Musikkorps "Nordsjælland" op med populære melodier.
Og endelig kl. 13.45 den store signalløvelse anno 1915 med brevduerne, horn- og lyssignaler, cykelordonnans og melderytter samt udlagte felttelefoner og afhentning af sårede.
Kl. 15.00 bliver der blæst retræte og flaget hales ned.

Inge Hansen

Fortidens krige

Danmark før vikingerne var et brutalt land med menneskeofringer, rituelle mord og massakrer. Arkæolog Jeanette Varberg fra Moesgaard Museum beskriver i sin nye bog "Fortidens slagmarker – Krig og konflikt fra stenalder til vikingetid" (udgivet af Gyldendal, 320 sider, 299,95 kr.) krig og konflikt igennem hele 6500 år og giver dermed det første samlede overblik over krig, fejde og ufred i Danmark før historien.

Ud fra arkæologiske fund af bl.a. våben og skeletter belyser hun slagmarks-, krigs- og konflikt-historien fra den ældste jægerstenalder til den berømte og berygtede vikingetid.

I bondestenalderen dukker det første egentlige kampvåben op, stridsøksen. Som bonde og kvægholder var der mere at slås om og forsvare. Tidens kranieskiver viser, at man nu kæmpede mere i åben kamp. I denne periode ser vi også de første krigergrave, hvor udvalgte mænd blev lagt i gravhøje med en stridsøkse placeret på brystet eller ved ansigtet.

I bronzealderen kommer bronzen til Norden med muligheden for nye våbentyper. Sværdet blev det første våben, der udelukkende tjente det formål at slå et andet menneske ihjel. Et krigerhierarki så dagens lys med høvdinge og deres krigere med sværd i toppen og herunder almindelige folk, der fortsat kæmpede med spyd, økse, kølle, bue og pil.

Pragtsværd fundet i Sønderø ved Bjørnsholm i Vesthimmerland. Fæstet er smukt dekoreret med indlægninger af sølv og messing, og sværdklingen er mønstret med. Sværdgrebet er fremstillet i Norge og er fra begyndelsen af 800-tallet. Ill. fra bogen.

Hun ser f.eks. i kapitlet "Offerhæren" på de enorme våbenfund fra jernalderen, der er dukket op i Illerup Ådal, hvor der for omkring 1800 år siden blev udkæmpet et enormt slag mellem veludrustede professionelle hære, hver på omkring 1000 krigere.

Mødekalender 2015-2016

Dansk Militærhistorisk Selskab

Alle **onsdagsmøder** åbner kl. 18.15, og de annoncerede programpunkter (foredrag eller andet) starter kl. 19.30.

Med mindre andet er angivet, finder medlemsmøderne sted på Rødovre Regiments Museum, Kirkesvinget 1, Rødovre.

Onsdag den 2. september

Torsten Friis: Den danske krigstelegraf og Telegrafregimentets historie indtil 1. Verdenskrig

Under englandskrigene 1801-1814 blev der benyttet optisk telegraf. Da det teknologiske grundlag var til stede, blev en elektrisk felttelegraf indført. Den fungerede i 1864 krigen. I 1867 blev det første telegrafkompagni formet. Det betjente sig af elektrisk telegrafering, men hurtigt også af signalering med signalfag og andre optiske signalmidler. Dertil kom brevduer og ballontjeneste. I 1895 genindførtes kystsignalstationerne fra englandskrigene, nu blot med elektrisk signalforbinding til baglandet. Torsten Friis fortæller om Telegrafregimentets historie op til 1. Verdenskrig og livet omkring Telegrafkompagniet – herunder et mytteri ved Ingeniørregimentet i 1893.

Søndag den 27. september

Befæstningens Dag

Dansk Militærhistorisk Selskabs 1914-gruppe deltager i aktiviteterne i og ved Artillerimagasinet på Vestvolden for enden af Rødovre Parkvej kl. 10-16 samt på Gladsaxe Fort, Batterivej 54 A+B kl. 11 til 15.

På Vestvolden er Koldkrigsbunkeren, hvorfra hele forsvaret af hovedstadsom-

rådet og Sjælland skulle styres, genåbnet, og den gamle remise for artilleritoget fra begyndelsen af 1900-tallet genopført med tilhørende skinner og togvogn.

Onsdag den 7. oktober

Hans-Christian Eisen: 50 år, der forandrede verden - 1864-1914

Perioden fra 1864 til 1914 blev især præget af 3 forskellige spor i den europæiske udvikling:

1. stormagternes forskellige målsætninger og modsætninger,
2. afviklingen af Tyrkiets indflydelse på det europæiske fastland og de efterfølgende konflikter på Balkan,
3. begivenhederne i juni og juli 1914 omkring Serbien og Østrig-Ungarn – og de øvrige stormagters reaktioner i den samme periode.

I alle de involverede stormagter var der både grupper, som ønskede krigen og grupper, der modarbejdede krigen. De egentlige magtforhold i de forskellige lande er ikke indlysende, og de kunne hurtigt svinge fra den ene side til den anden blot ved et personsifte på den vigtige udenrigsministerpost. Der er desuden perioder, hvor meget "mægtige" ambassadører direkte modarbejdede deres egen udenrigsminister.

Hans-Christian Eisen vil kaste nyt lys over denne meget brogede periode, og han vil dermed redegøre for, hvorfor den første verdenskrig var blevet uundgåelig.

Onsdag den 4. november

Hyggemøde og anvisningssalg

Med mange figurer og interessante gamle bøger. De, der har meddelt mailadresser, får lister over det udbudte tilsendt pr. mail, ligesom listen lægges på Chakotens hjemmeside senest 14 dage før anvisningssalget. De, der ikke har opgivet mailadresse, kan få tilsendt liste over det udbudte mod at indsende en A4 kuvert forsynet med adresse og kr. 10,00 i porto til Christian Raun, Carl Bernhardsvej 17, 3.th., 1817 Frederiksberg C. Bud kan også sendes via e-mail til christian@raun.dk.

Skriftlige bud sendes til Ole Thureholm, Hjorteledet 7, 3660 Stenløse. Medlemmer af Figurina Danica er velkomne til at deltage eller byde pr. mail eller post.

Lørdag den 5. december

Selskabets julemøde med årskonkurrence kl. 18.30 på Rødovre Regiments Museum

Selskabets julemøde med årskonkurrence kl. 18.30 på Rødovre Regiments Museum.

Af hensyn til bestilling af smørrebrød m.v. bedes deltagere senest den 20. november tilmelde sig hos: Aksel Willumsen, tlf. 32 54 01 77, E-mail: aksel@corfritz.com.

Selskabets medlemmer opfordres til at invitere ægtefælle/samlever samt børn og børnebørn med til det populære arrangement.

Mellem kl. 17.30 og 18.30 er der indskrivning og opstilling til konkurrencen. Kl. 19.15 starter mødet med præsidentens velkomst, smørrebrød, øl, vin og vand. Hertil kommer julehygge, kaffe og kage. Pris for deltagelse er kr. 125 for voksne og kr. 50 for børn under 15 år.

Årskonkurrencen 2015

Der er følgende 6 kategorier i årskonkurrencen:

- 1) Legetøjsfigurer (alle størrelser).
- 2) Enkeltfigur /rytterfigur op til 65mm (runde – flade).
- 3) Enkeltfigur/rytterfigur over 65mm (runde – flade).
- 4) Figurgrupper/vignetter (max. 4 figurer, alle størrelser, runde og flade).
- 5) Dioramaer og opstillinger.
- 6) Fra det hjemlige skatkammer.

2016

6. januar Hyggemøde

Det nye år starter med et hyggemøde. Kom og få en snak med ligesindede om nyanskaffelser, fortæl f.eks. kort om en ting, du er rigtig glad for at have, fortæl om dine ønsker, om nye ting og søg oplysninger blandt de andre medlemmer, vis eventuelt billeder om dit interessefelt (gerne elektronisk).

3. februar

Vores medlem, Martin Davidsen, fortæller om en bog han udgiver om militærtjenesten under Carl-Gustav krigene 1657-1659

Vores medlem, Martin Davidsen, udgiver en bog om militærtjeneste under Carl-Gustav krigene 1657-1659. Forløbet bliver set igennem hovedpersonen Tobias Rens, der er en ung soldat i Frederik III's tjeneste i. På tæt hold fører han os igennem begge krige; og via hans oplevelser tages læseren med i hverdagens hårde betingelser under den stormfyldte periode af landets historie. Rens oplever krigens gru, magtkampen mellem adelen og kongen, kærligheden med Frida, sorg, frustration, politiske intriger, alt imens krigen raser over hele landet og København lægges under belejring.

2. marts

Filmaften

Program kommer senere.

6. april

Generalforsamling kl. 19.30 i Rødovre Regiments Museum

Dagsorden i henhold til vedtægterne.

Efter børsen er der generalforsamling. Til børsen opfordres medlemmerne til at sætte effekter til salg. Børsen starter kl. 18.15, og alle er velkomne til at medbringe og sælge, hvad de har på reoler og hylder hjemme. Her er muligheden for at kombinere en rask oprydning af alt det, du har mistet interessen for med ny køb. Listen over effekter til dagens anvisningssalg vil kunne ses på hjemmesiden 14 dage før anvisningssalget.

Medlemmer, der ikke kan være til stede, kan aftale med et tilstedeværende medlem, at denne byder på den fraværendes vegne, eller der kan fremsendes et skriftligt bud til Christian Raun, Carl Bernhards Vej 17, 3.th., 1817 Frederiksberg C telefon 26 82 08 22 eller e-mail: christian@raun.dk. Eventuelle bud skal være fremme senest dagen før anvisningssalget kl. 16.00.

4. maj

Foredrag

Program kommer senere.

Du kan læse mødeprogrammet for Dansk Militaria Forening på Chakotens hjemmeside www.chakoten.dk

Chakoten

Dansk Militærhistorisk Selskab

Protektor
Hans Kongelige Højhed
Prins Joachim

Bestyrelse
Præsident
Hans Chr. Wolter
Violvej 36, 3500 Værløse
Tlf. 4448 4342
wol@newmail.dk

Vicepræsident
Christian Raun
Tlf. 3331 2122
c.raun@webspeed.dk

Kasserer, adresser og adresseændringer
Otto Steen Jensen
Tlf. 4825 1883
jensen.ottosteen@gmail.com

Anvisningssalg
Aksel Willumsen
Tlf. 3254 0177
aksel@corfritz.com

Indmeldelse
Claus Mogensen
editor@eirene.dk

Selskabets hjemmeside
www.chakoten.dk

Tidsskriftet Chakoten

Tidsskriftet udkommer 4 gange årligt og udgives af Dansk Militærhistorisk Selskab

Redaktion
Ansvarshavende redaktør
Henrik Denman
Skovbovængets Allé 28
4000 Roskilde
Tlf. 4632 5352
henrik.denman@mail.dk

Billedredaktør
Claus Mogensen
editor@eirene.dk
Layout og billedbehandling
Finn Hillmose
hillmose@mail.dk

Abonnement
Når man melder sig ind i Selskabet, er abonnement inkluderet.
Kontingent for 2015 er kr. 375,00
Bank reg. nr. 1551 konto 655-4873

CVR-nr. 31148448

Tryk
Rosendahls A/S
6715 Esbjerg N

CHAKOTEN
ISSN 0901-4799

Napoleons overgivelse og deportation til St. Helena

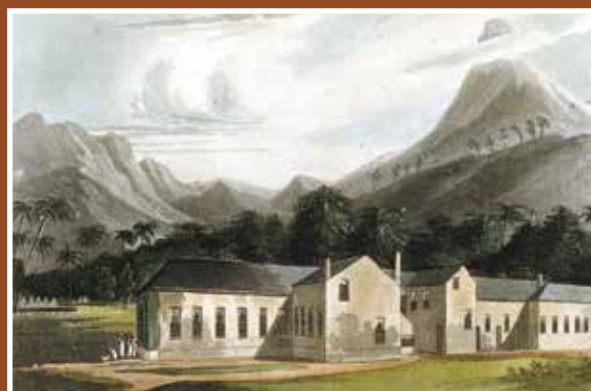

St. Helena er en ugæstfri klippeø og i realiteten en udsøgt vulkan på en undersøisk bjergkæde. Den høje nøgne væg af basalt rejser sig som en naturlig fæstning. Øen er særdeles velegnet til deportation af fanger, på grund af sin isolerede beliggenhed og det særlige forhold, at der er meget få steder, man kan gøre landgang. Det eneste reelle landgangssted er ved den klippespalte, hvor man har anlagt byen Jamestown. Kunstner ukendt.

Af Claus Mogensen

Efter nederlaget ved Waterloo den 18. juni 1815 overvejede Napoleon forskellige flugtmuligheder, men endte den 15. juli med at overgive sig til kaptajn Frederick Lewis Maitland på det engelske linjeskib Bellerophon, som lå i den franske atlantehavsbay Rochefort. Kunstner ukendt. A. S. K. Brown Military Collection.

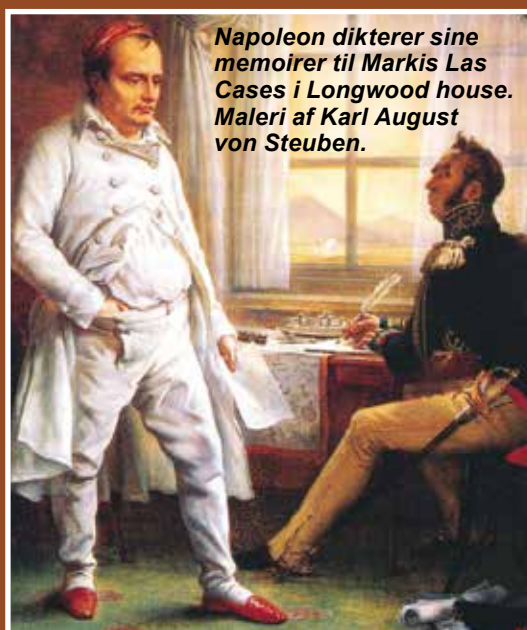
En samtidig illustration af gården Longwood house beliggende på et forblæst og skyggeløst plateau. Her blev såvel Napoleon som hans rejseselskab indlogeret. Ejendommen forfaldt efter Napoleons død, hvilket kom Napoleon 3. for øre. I 1854 indledtes forhandlinger om køb med Englænderne. I 1858 blev et område med gården og Napoleons grav svarende til 0,14 km² erhvervet for £ 7.100 af den franske stat og er siden suverænt fransk oversøisk territorium. Som følge heraf flages der med trikoloren. Kunstner ukendt. A. S. K. Brown Military Collection.

Om morgenen den 23. juli iagttager Napoleon og hans rejseselskab om bord på Bellerophon, at den franske kystlinje forsvinder. Linjeskibet sejler til Plymouth, hvorefter Napoleon overføres til linjeskibet Northumberland den 8. august og sejles til den engelske, oversøiske besiddelse, øen St. Helena i det sydlige Atlanterhav. Maleri af Sir William Quiller Orchardson.

St. Helena. Øen er på 121 km², hvilket svarer til Læsø. Byen Jamestown ligger i en klippespalte på nordsiden, hvor der er en smal sandstrand som kan anløbes af mindre robåde i godt vejr. Midt på øen ses beliggenheden af gården Longwood house, hvor Napoleon boede fra den 10. december 1815 indtil sin død den 5. maj 1821.

Napoleon dikterer sine memoirer til Markis Las Cases i Longwood house. Maleri af Karl August von Steuben.

Napoleon står på klipperne ved kysten på St. Helena og ser solen gå ned. Kunstner ukendt.